

GASILEC

STROKOVNO GLASILO SLOVENSКИH GASILCEV
IN SLUŽBENO GLASILO GASILSKE ZAJEDNICE
DRAVSKE BANOVINE

LETO XLIV

VII A. 35.419, a

UREDIL KRAMBERGER FRANJO

KAZALO (1940)

Tehnično-strokovno delo (članki in važne objave)

Gasilska taktika	8, 46, 73, 108, 146, 175, 196, 232, 282, 313,	350
Prva pomoč proti bojnim strupom		23
Gradbeno-tehnična služba pri pasivni brambi		41
Zdravstvena služba pri pasivni brambi		116, 167
Sredstva skupne zaščite		60
Sredstva naznanjevanja nevarnosti		92
Kakšna naj bodo zaklonišča		119
Naredba o zatemnitvi		183
Samopomoč pri protiletalski zaščiti		206
Uredba o pomožni vojski		212, 244
Navodila za protiletalsko zaščito		220
Kemijska služba pri pasivni brambi	261, 297, 328,	
Alarmna naprava		306
Vpliv ognja na gradbeni material		308, 342

Razni članki

Kraljevič Tomislav		1
Narodna in državna zavednost		2
Mladi gasilci — na pomoč!		27
Vsak gasilec bodi steber državi		33
Mladi gasilci pri letalskih napadih		58
Sled so pustili		65
Mladi Finec		87
Pred triletno skupščino zajednice		98
Tri leta uspešnega dela		129
Poročila iz skupščine	133—	145
Tri reči		161
Belec Anton		163
Vsi moramo doprinesati žrtve		193
Živijooo . . . !		225
Rojstni dan kralja Petra II.		273
Spomenik kralju Aleksandru		274
Premišljevanja		305
70 letnica gasilske čete Ljubljana		312
V resnih časih		337

Službene vesti in objave

Odlikovanja	6, 38, 68, 105, 164, 230,	280
Pravilnik samarijanskih odsekov		21
Vaje s kljukastimi lestvami		35
Znak rdečega križa		36
Plinske maske		36
Sirene za alarm		36
Statistika		36, 229
Tehnični predpisi za gasilsko opremo	36, 66, 162,	227
Gasilski tečaji za pasivno brambo	37, 67, 105, 162, 194,	276

Gasilska razstava	37,	277
Vadnik za gasilsko orodje	37,	66
Oprostitev gasilcev od vojaške službe	37, 101, 102, 106, 227,	228
Šolska mladina v pasivni brambi	37,	229
Samopomoč	46,	232
Avtorske takse		67
Gasilski domovi	67, 142,	227
Ravnateljstvo za pasivno brambo	101,	102
Nadzorstvo nad ban. gas. skladi		101
Gasilska vozila, oprostitev od vojaške službe	102,	276
Nabava motork	104, 105, 162,	278
Diplome za častno članstvo		105
Prošnje za podpore		105
Bencin za gas. motorje	105,	142
Uporaba gasilskih avtomobilov za negasilske svrhe		106
Gasilski dnevi 1940		141
Oprostitev taks za šoferske izpite	142,	227
Gasilstvo in pasivna bramba	142,	162
Uradni prostori gasilskih edinic		143
Gasilske uniforme		144
Uredba o delu požarne zaščite	162,	194
Poklicni gasilci		194
Poštninska prostost		194
Gasilski koledarji	194,	278
Samarijanska torbica		195
Otrokom treba najprej pomagati		195
Preosnova gasilske zveze		227
Gasilske prireditve, takse		227
Vojno gasilstvo		228
Poveljniški tečaji in izpiti	229,	277
Mladi gasilci		229
Gasilski pouk v šolah		229
Redne vaje v četah		277
Veselice		277
Podpore za l. 1940.		278
Naročnina za »Gasilca«		278
Pogodba za nakup motorke		278

Protiletalska zaščita

Način pouka o protiletalski zaščiti		29
Gradbeno-tehnična služba pri pasivni brambi		41
Mladi gasilci pri letalskih napadih		58
Sredstva skupne zaščite		60
Obveznost gradnje zaklonišč		90
Sredstva naznanjevanja nevarnosti		92
Zdravstvena služba pri pasivni brambi		116
Kakšna naj bodo zaklonišča proti letalskim napadom		119
Postopki zakrivanja		153
Hišna zaščita (hišno gasilstvo)	155,	206
Naredba o zatemnitvi		183

Desinfekcija protiplinskih mask	187
Otrokom treba najprej pomagati	195
Samopomoč pri protiletalski zaščiti	206
Uredba o pomožni vojski	212, 244
Navodila za protiletalsko zaščito	220
Vojno gasilstvo	228
Navodila za kemijsko službo	261, 297, 328, 359
Tečaji za poveljnike	340
Gasilski domovi, davčna prostost	340

Službene vesti in objave

Hrvaška gasilska zajednica	36, 227
Vojaške čelade za gasilce	36
Film o kongresu	37
Gasilski kongres v Beogradu	37
Zaščitna sredstva proti ognju	229
Gasilski pouk v šolah	338
Bencin za gasilstvo	339

Protiletalska zaščita

Naše protiletalsko topništvo	15
Vojno letalstvo in letalci	16, 54
Prva pomoč proti bojnim strupom	23
Plinske maske	36, 187
Sirene za alarm	36
Gasilski tečaji za pasivno brambo 37, 67, 105, 162, 194	
Šolska mladina v pas. brambi	37
Zrak iz zemlje za zaklonišča	50
Vojna propaganda	50
Izpraznitev podstrešij	52
Nemško vojno letalstvo	77
Kako so označena vojaška letala	79
Ne verjemite divjim vojnim poročilom	80
Resnica o motoriziranih divizijah	84
Zažigalna tekočina	86
Nova zažigalna granata	86
Kemijska bojna vozila	86
Ravnateljstvo za pasivno brambo 101, 102	
Gasilstvo je pri pas. brambi podre- jeno voj. oblastvom	102
Gasilstvo in pasivna bramba	142
Protiletalske strojnice in topovi	204
Izguba na zaslužku pri letal. napadih	235
Padobranci	244
Knjiga o protiletalski zaščiti	259
Izkušnje pri letal. napadih	285, 315
Bojni plini pred 3000 leti	288
Zažigalne ploščice	292
Razstava o protiletalski zaščiti	293
Zaščita oken pri letalskih napadih	295
Kako se Angleži vedejo pri letalskih napadih	295
Vloga aktivne brambe v današnji vojni	317
Kake bombe se uporabljajo	317
Sredstva pasivne brambe	319
Zaščitni oddelki	319
Protiletalska zaščita v Finski	320
Vprašanje zatemnjevanja	320

Gasilstvo v angleški protiletalski za-

ščiti	321
Razsvetljava v zakloniščih	322
Protiletalska bramba nekdanj in danes	324
Plinska maska iz l. 1825.	326
Bombnik velikan	326
Najhitrejša lovsko letalo	327
Leteče trdnjave	327

To in ono

Gospod »hauptman«	9
Prvič in zadnjič se je napil vode	11
Oh, ta bolha	13
Vaje s kljukastimi lestvami	35
Angleško gasilstvo v vojni	110
Angleško pomožno gasilstvo	112
Posebna oprava angleških gasilcev	113
Samarijanski tečaj Grosuplje	158
Pazite na gozdne požare!	179
Gozdni požari	186
Pred 22 leti	205
Nova pena za gašenje ognja	205
Para za gašenje	206
Gasilstvo v Rusiji	236
Gasilski zakon v SSSR	237
Gasilski padobranci	241
Požari	241
Novi preroki	242
Post kot zdravilno sredstvo	289
Reševalna služba pri mravljah	323
Gasilstvo pri Rimljanih	351
Božič pri starih Slovencih	354
Za spomin: Grom Anton 46, Debevc Ja- nez 46, Modic Anton 73, Kleindinst Josip 74, Kokalj Pavel 75, Senica Jo- sip 76, Dretnik Ignac 108, Jesenik Gre- gor 108, Draksler Rado 109, Pust Ma- tija 110, Florič Anton 146, Knez To- maž 147, Selšek Peter 148, Wolf Kajetan 149, Nemet Franc 150, Hrovat Franc 151, Jagrič Ferdinand 196, Hernah Martin 199, Hrastnik Anton 200, Senica Josip 201, Toman Ivan 233, Perne Evgen 234, Dr. Wankmüller Alfonz 282, Kosi Josip 283, Zeleznik Martin 284, Belec An- ton 163	
Dopisi: Sorica 47, Letuš 49, Crensovci 175, Mengeš 176, Hotedršica 176, Dol pri Litiji 203, Vrhpolje 203, Račna 313, Ruše 313	

Kraljevič Tomislav,

ki bo v petek, 19. januarja t. l., dopolnil svoje 12. leto, dorašča v krepkega fanta. Ko nam je bil jugoslovanskim gasilcem pred petimi leti za pokrovitelja postavljen, naše vrste še niso bile urejene in strnjene in so bile še maloštevilne. Sami v sebi še nismo bili močni in naši zunanji nastopi so še kazali pomanjkljivosti mladostne neurejenosti. Pa smo z leti zrastli in se razvijali, vedno bolj smo se izpopolnjevali, svoje čete smo uredili in jih strnili po velikih narodnih skupinah. Učili smo se, v sebi smo našli moč in vedno krepkejši so bili naši nastopi. Kakor da bi skupaj rastle in se učili in razvijali s svojim pokroviteljem.

Visoka mati našega pokrovitelja je gotovo ponosna na svojega sina in ima veselje nad njim. — Ali pa ima naša mati — domovina veselje nad nami gasilci in ali je lahko ponosna na nas? Mogoče pa le ni tako gotovo, kakor si včasih mislimo. Ali delamo vselej tako, da bi mogli biti svoji domovini v veselje? Nismo morda kdaj dali povoda, da naša domovina ni mogla biti ponosna na nas, ko smo se želeli odtegniti svojim dolžnostim in nismo imeli volje jih vršiti tako, kakor jih domovina in narod od nas zahtevata? Ali ko so nam naše dolžnosti do naroda in domovine morda bile pretežke, ko je marsikateri od nas bolj na sebe samega mislil kakor na našo veliko narodno in državno skupnost. Premislimo, ko se spominjamo svojega visokega pokrovitelja, ali morda domovini in narodu nismo dali povoda za dvome, ki niso pustili, da bi bila ponosna na nas.

Kraljevič Tomislav, dvanajstleten, čil in ljubezniv fant, spoštuje in ljubi svojo mater, ki mu je največ na svetu.

Gasilci moramo spoštovati in ljubiti svoj narod in svojo domovino in nam gasilec mora to dvoje biti najvišje na tem svetu. Kdor svoje matere ne spoštuje in ne ljubi, ne zna spoštovati in ljubiti naroda in domovine. Družinsko skupnost s svojim spoštovanjem in ljubeznijo gasilci že v svojih edinicah gojimo, brez tega bi ne mogli biti, kar smo. Bahamo se s tem in svojo veliko ljubezen do bližnjega kažemo na zunaj in pravimo, da je nam skupnost nad vse. Pozabimo pa večkrat, da je narodna skupnost in državna povezanost ono, kar mora biti v naši zavesti, kar moramo spoštovati in ljubiti, kakor v družinski skupnosti spoštujemo in ljubimo svojo mater. V svoji srčni revščini mnogokrat iščemo vse drugo, kar ni za naš narod, in po tej revščini brodimo včasih in iščemo, kar bi za naša dejanja pričalo. Pa nam je tako blizu, kar bi naša srca z bogastvom napolnilo: kakor odraščajoči fantje matere, spoštovati in ljubiti svoj narod in domovino.

Ob rojstnem dnevu svojega pokrovitelja si vest izprašajmo. Naj iz tega premišljanja sledi trden sklep, po katerem bo naše gasilsko življenje postalo vredno visokega pokrovitelja. Njemu, mlademu kraljeviču Tomislavu, naj da Vsemogočni mnogo mladostnega veselja v teh letih in naj ga ohrani in krepí, z njim se bo tudi naša gasilska organizacija veselila, krepila in napredovala. V tem smislu: Na pomoč!

Narodna in državna zavednost

Narodna in državna zavednost nista prazni besedi. Obojna nujno klije iz naše narave, ker je človek socialno bitje, to se pravi, da smo med seboj drug na drugega navezani, drug od drugega odvisni, da vsako naše delo, naj je duševno, naj je ročno, živo posega v skupnost soljudi; vse naše silno zapleteno življenje je tesno vcepljeno v življenjske skupnosti, občestva. Ta naša povezanost s človeškim občestvom sega prav za prav po vsem svetu. Nočem omenjati kave, cimeta, poprav itd., ki so le poslaščica, naj omenim samo bombaž. Kaj bi počeli danes brez njega? Kako težko bi se bilo obleči! V predilnicah naj obstanejo vretena, sto tisoči bodo brez dela in kruha.

1. Narodna zavednost.

Razen te vsesplošne medsebojne povezanosti človeštva, je pa še druga, vse bolj tesna zveza ljudi istega rodu, iste krvi, istega jezika. Ta povezanost ni zgolj gospodarska, je tudi duševna, kulturna in prav zato še posebno živa stvarnost, trdna resničnost. Ta družinska skupnost, ki ji pravimo **n a r o d**, je naravna zahteva našega uma in našega srca. V svojem narodu se počutimo zares doma, a ne samo v svojem rojstnem domu, v domači vasi; ne, kamor koli pridemo na ozemlju, kjer bivajo naši bratje po krvi in duhu, povsod vemo, da nismo v tujini in med tujci. Zavedamo se, da smo doma med svojimi. Saj smo že poskusili, če potujemo po tujini čisto sami, kako se zavedamo, da smo tujci. In če nas na tujem dobi naš rojak, kako nas pozdravi, kako ves zažari od veselja. Naša beseda in naša oseba mu je prinesla zvok z domače vasi, vonj domačih travnikov in soj naših gora. O tem torej, da je narodnost naravna naša dobrina, da nam je nekaj vrojenega, z materino hrano danega, ni nobenega dvoma. In če se danes kje goje zamisli, da naj bi bilo človeštvo povezano zgolj gospodarsko, materialno, da je narodnost z vsemi stoinstoletnimi kulturnimi pridobitvami za sodobnost brez pomena, se silno motijo. Človeške narave ni mogoče preustvariti, uprla se bo sama in prišli bodo do svetopisemske resnice: Človek ne živi samo od kruha...

Toda ljudje smo že taki, da se mnogokrat najboljših dobrin, ki jih imamo, vse premalo ali celo kar nič ne zavedamo. Smo kakor bogati otroci, ki ne vedo, kako dragoceno so oblečeni, kako v izobilju z vsem oskrbljeni. Le kar odkritosrčno si priznajmo, da je šinilo po svetovni vojski, po našem združenju v jugoslovansko državo glede narodne zavednosti prav dosti take otroške nezavednosti v nas. Očitna resnica je, da noben narod ne sme obtičati na mrtvi točki. Neprestani razvoj v gospodarstvu, v obliki in omiki je njegov delež. Če bi zamrl ta razvoj v narodu, bi začel narod hirati in je počasna smrt zanj neizogibna. Nam Slovencem ne more nihče očitati, da se nista v povojnih letih med nami gospodarstvo in kultura zelo razmahnila. Kljub prizadevanju in naporu posameznih, kljub zelo živi narodni misli v premnogih pa moramo na žalost trditi, da je vsesplošno, zlasti v širokih ljudskih in meščanskih plasteh narodna zavednost nekam preveč otopela. Če ni vsak član narodne skupnosti, od vseučiliškega profesorja do kmeta, delavca in šolskega učenca prešinjen od žive zavednosti, kaj so skupne narodne svetinje, ki jih časti, ljubi, se zanje bori in tudi žrtvuje, če je treba, potem narod kot narod še ni na

višku. V njem ni spoznanja, kaka dobrina je narodna svoboda, v njem tiči še hlapčevski duh, ki tehta in tuhta samo to, kje bi slučajno ujel navidezno boljši grizljaj kakor koli, tudi za svoje ponižanje in za prodano svobodo. Strup take miselnosti pa se nevarno zajeda v premnoža srca. Izgovor, da so časi hudi, ne drži. Na svetu so bili večkrat hudi kot pa lepi časi, a ti so zavedne narode le bistrili in krepili za še odločnejšo borbo za svoj obstanek in svoj napredek. Le pomislimo na Vodnikovo dobo in na Prešernovo. Pod tujimi oblastniki, večnih bojih za vsako trohico slovenske svobode in omike ne omagajo. Zidajo od kamenčka do kamenčka v zvestobi do svojega naroda in žrtvujejo zanj tudi vse osebne koristi. Živa narodna zavednost nam je dala po Slomšku najstarejšo knjižno družbo Mohorjevo. Narodna zavednost raznih mož nam je priborila Slovensko Matico. Ali ni bila živa narodna zavednost, ki je skrbela, da tudi revni slovenski sinovi pridejo med izobražence? In zato je bilo toliko dobrotnikov iz vseh stanov, ki so darovali morda vse življenje trdo prištedeni denar za dijaške ustanove. Ali ni bila narodna zavednost, ki je zbirala v prvih slovenskih taborih na tisoče in tisoče navdušenega ljudstva, ko so bili slovenski izobraženci med tujci kar skope izjeme? Ali niso bili vsi boji za združeno Slovenijo sad narodne zavednosti? Ko bi bili ti uspehi, gotovo bi naše narodno ozemlje ne bilo tako skrčeno kot je danes. Ali niso bile mnoge žrtve in tudi lepi uspehi Ciril in Metodove družbe, Slovenske straže izraz narodne zavednosti? Da, tudi kmečki boj zoper izletnike potujočevalnega društva je imel korenine v narodni zavednosti preprostega ljudstva.

In danes? Priznam, da bi bila huda krivica, če bi trdil, da v Slovencih narodne zavednosti ni. Toda resnica pa je, da jih je mnogo, ki jih je življenje v narodni državi zazibalo v mirni sen, češ sedaj imamo že vse. Ni res! Razvoj naroda zahteva neprestanega dela in žrtev. Zato bi moral biti danes prežet že vsak otrok z gorečo narodno zavednostjo. Šolski otroci sosednih naših narodov so nam lahko za zgled. Otroku se mora vzbuditi že v domači hiši in še bolj urejeno v šoli ljubezen in spoštovanje do vsega, kar je pristno naše: do lepote naših krajev, do lepe preprostosti slovenske hiše, do vsakega dela na polju in obrti, do lepote jezika, do modrosti naših pregovorov, do starih in novih umetnin, do umetnih obrtnih izdelkov, naj je to kolovrat z odlično preslico, naj je skrinja, peča ali avba, naj je narodna pesem, vse je izraz slovenske duše, vse diha našega naroda. Otroci in ljudstvo je seveda tako, da rado vse posnema. Od vsepovsod navlečejo ljudje v naše življenje tuje vzorce. Narod naj si le osvoji, kar je koristnega, toda nikar naj ne potepta svojega. Le okoristimo se s svetovnimi pridobitvami, toda te ne smejo biti za to, da izmaličijo pristno lice naših krajev in zabrišejo obličje naše slovenske duše. Kjer se to dogaja, tam nujno gine narodna zavednost.

Narodna zavednost pa raste iz ljubezni do naroda. Vsaka ljubezen pa zahteva žrtev. In zato ne sme biti izraz narodne zavednosti samo nekaj razumski pouk, treba je tudi za svoj narod žrtvovati. Na splošno Slovenci, ker smo majhen narod, plačujemo nenavadno visok prostovoljni kulturni davek: za knjige, za časopise, za društvene domove itd. Že kar ni uboge vdove, ki ne bi prispevala svojega vinarja v ta namen. Toda, še so pomanjkljivosti, ki si jih moramo priznati. Ni pri nas silnih bogatinov. Toda mnogo pa je vendarle imovitih ljudi, ki se premalo zavedajo svoje narodne

dolžnosti. Mnogi teh ne kupujejo kdovekak knjig. »Me ne zanima, nimam kam z njimi.« Tak je izgovor. Ne drži. Kdor zmoreš, kupi dobro, lepo knjigo! Če je nočeš zase, daruj jo ubogemu dijaku, šolski ali društveni knjižnici in zlasti še našim bratom izseljencem. Kako prosijo ti reveži za knjige! Taka podpora so narodne žrtve, naložene na dobre obresti. Podobno je s slikami. Danes imamo že mnogo odličnih mojstrov. Kako naj žive, če ni kupcev za njih dela! Revež si ne more kupiti izvirnega dela. Le škoda, da so naše slike na steklo pregnali iz naših hiš malovredni tiski na papir. Naj rajši preženo, kjer jih še niso, iz naših imovitih domov malovredne tuje barvotiske res izvirna slovenska dela. Tudi to je treba ugotoviti, da bi se spodobilo, da dobi denar in vse tiskovine tudi slovenske napise. Prav tako bi ne smela v našo šolo nobena knjiga, ki nas ali prezira, ali naše narodne zadeve tako obravnava, da je za nas kritično in sramotno. Če bi bil ves narod prešinjen z živo narodno zavednostjo, bi bilo vse to že davno urejeno. Vsi vemo, da med nami ni ljudi, ki bi mogli darovati ali v oporokah nakloniti v narodne kulturne namene: za vseučilišče, za Narodno galerijo, za Akademijo znanosti itd., — kar težke milijone. Toda dejstvo, da se jih skoraj nihče ne spomni, je znak, da se ne zavedamo dovolj svoje narodne dolžnosti, ki izvira iz resnične narodne zavednosti.

Naj te bežne misli zadostujejo o nujnosti žrtev, ki bodo nam in tujcu vedno priča, da je narodna zavednost v nas zares živa.

2. Državna zavednost.

Ako smo razmišljali o veliki dobrini, ki je narodnost, in tudi o dolžnostih, ki jih imamo, ko smo in moramo biti narodno zavedni, moramo ob tem razmišljanju opozoriti tudi na državno zavednost.

Vsaka država je velika pravna združitev (organizacija) enega ali tudi več narodov na točno omejenem ozemlju. Ta združitev ljudi je lahko kaj različna. Državo sestavlja lahko en sam narod, lahko tudi več narodov. Združitev ljudi se lahko izvrši tako, da se ljudje čisto svobodno združijo v državo, ali pa močnejši šibkejšega nasilno pridruži sebi. Takim narodom pravimo, da so bili podjarmljeni. Najlepše pa je, ako se narodi sami od sebe, prostovoljno in svobodno združijo v eno državo. Po takem svobodnem združenju je nastala naša velika Jugoslavija. Slovenci smo bili prej stoletja priključeni tuji državi, delili so nas po mili volji in niso nam dopustili, da bi bili vsaj vsi v eni celoti, v eni deželi, kljub zahtevam in prošnjam. Kljub lepi Samovi državi, kljub cvetoči Pribinovi in Kocljevi, kljub bojem Ljudevita Posavskega in vsem kmečkim puntom in političnim programom je zmagal močnejši in mi smo ostali podjarmljeni narod. Zato ni prav nič čuda, da ob takih razmerah živa državna zavednost v nas ni mogla pognati korenin. Toda po svobodnem združenju s Hrvati in Srbi v našo narodno državo pa je prišel čas, ko je treba za vsakega, da jasno ume in občuti, kaj je to: naša država! Nič več nismo podjarmljeni narod, smo brat med brati, smo tisti, ki smo v to svobodno združenje prinesli s seboj svojo lepo, s silnim trudom in naporom od naših dedov pridobljeno gmotno in kulturno dediščino. Sedaj nam mora biti naša država, naš skupni dom tako svet in nedotakljiv, kakor je kmetu njegov grunt. Niti pedi zemlje si ne da vzeti, brani jo s krvjo in pravdo.

Je vprašanje, ali je naša zemlja, naš skupni dom, naša Jugoslavija vredna naše ljubezni? Če sami sebi ne verjamemo, verjemimo vsaj tujcem, ki prihajajo k nam iz sosednih držav. Prav vseh sodba je: Vi ne veste, kaj imate. Pri vas je paradiž. Te sodbe so utemeljene po trdih skušnjah. So pa take sodbe tudi upravičene. Naša država ima toliko zakladov v zemlji, rude, premož, v vrtovih in poljih, v obširnih gozdovih, v živini, v vodah, v jezerih in morju, da bi po sodbi večših tujcev prav lahko še dobro prehranila in zaposlila več kot še enkrat toliko prebivalcev, čeprav imamo mnogo goličav in nerodovitnega skalovja. To spoznanje nam mora roditi v srcih ponos, veselje in ljubezen do takega doma, ki mu pravimo: Ta dom je naš!

Seveda so ugovori upravičeni in neupravičeni, češ to in to ni prav, to in to je krivično, to in to je slabo urejeno. Gotovo imajo države, ki so stoletja stare, marsikaj bolje urejeno. Naša država je mlada in čez noč ne more biti vse tako, kakor bi radi. Toda če kje streha pušča, da zateka, ne bo pameten gospodar zato hiše požgal. Kar je pokvarjenega, bo popravil. Večna resnica je: podirati je lahko, to zna kar vsak, zidati in boljšati pa je težko in tisti, ki so najpridnejši za podiranje, so redno najslabši za ustvarjanje boljšega in novega. Stoji to, kar Bog ne daj: kamor koli bi nas vrgel svetovni vihar, povsod bi prišli iz dežja pod kap, iz raja med trnje in osat.

Kdor ni objesten prevratnež in ga ne žene bleda zavist, mora imeti to jasno spoznanje. Seveda pozabiti pa ne smemo, da smo država mi vsi in da je od modrosti in poguma državljanov odvisno, kako bo upravljano njih posestvo. Politika je skrb za javni blagor, je bilo Krekovo načelo. Zato bo tudi poštena državljanova zavednost in modrost našla pota, da tiste, ki bi bili zajedavci ob javnem in splošnem blagru državljanov, neizprosno izključi od vsakega javnega dela.

Še so ugovori, češ preveč smo obremenjeni z davki. Sodobne države so že tako urejene, da so bremena davkoplačevalcem zelo težka, a p r a v gotovo povsod še težja kot pri nas. Sodobni človek izgublja pogum, da bi rastel sam iz sebe. Vse zahteva od države: službe, ceste, mostove, podpore vseh vrst, velikanske bolnišnice, državna zavetišča, pokojnine, železnice, oboroževanje vojske itd. brez konca. Če pa so državni stroški tako velikanski, ni čuda, da so tudi bremena državljanov težja. Kdor pa misli, če porušimo svoj dom, zapravimo svoj narodni grunt, da nam bodo bogsigavedi od kje letela pečena piščeta v usta, je le pomilovanja vreden neumnež.

Da torej svojo državo ljubimo, imamo dosti razlogov. In če jo ljubimo, se moramo svojih dolžnosti tudi zavedati: v nas mora biti močna državna zavednost. Ponazoril bi jo z zgledom: angleški uradni list ima poseben prostor z napisom: Kotiček vesti. V vsaki številki bereš: Ta in ta je poslal državni blagajni toliko in toliko, zato ker je preračunal, da se je davčni urad zmotil in mu določil premajhen davek! — To je zrela državna zavednost! Na Finskem je bival vseučiliški profesor Salvini iz Neaplja in je povedal, da je našel med ribiči in drvarji doktorje prava in modroslovja. Čudil se je, pa so mu razložili: Mi ne študiramo zato, da bi bili nepotrebno breme na plečih države, marveč zato, da se vrnemo med narod in da z njim in zanj delamo. Sedaj umemo tudi, zakaj je tam tolika pripravljenost na vse žrtve, ako bi jim kdo ogrožal njih zemljo.

Seznam gasilcev, ki so bili odlikovani od Gasilske zajednice

(V nadaljevanje str. 51 »Gasilca« št. 2 iz l. 1939)

A. Za posebne zasluge

(z zlatimi križci)

Priimek in ime	Čin	Prost. gas. četa	Župa
Furlan Janez	povelj. pokl. g. č.	Ljubljana-pokl.	Ljubljana-mesto
Gostiša Janko	poveljnik	Stara Vrhnika	Ljubljana-okol.
Ivanc Boris	tajnik gas. ž.	Kranj	Kranj
Kessler Alfonz	podstareš. gas. ž.	Maribor-del. d. ž.	Maribor-mesto
Krklec Janko	oddelni vodja	Maribor	Maribor-mesto
Marinč Martin	čl. nadz. od. G. z.	Brusnice	Novo mesto
Mis dr. Franta	preds. s. o. G. z.	Ljubljana-mesto	Ljubljana-mesto
Markovič Ivan	predsednik	Stična	Litija
Pristovšek Stane	stareš. gas. župe	Ljubljana-mesto	Ljubljana-mesto
Smodej Josip	župni starešina	Sevnica	Brežice
Toš Franjo	kapetan	Celje	Celje

Luscombe Rev. B. P., Reepham Norfolk, Angleška

Dr. Roncsik, poveljnik pokl. g. č. Debrecen, Madžarska

Ing. Bücklers Ernest, Adjutant des Provinzial Landesbranddirektors, Deutschland

Wolf Karol, Provinzial Landesbranddirektor, Deutschland

Herbert Temple, Owen Esynire Vice-President The Norfolk Fire Brigades Association Reepham, Norfolk, Angleška

B. Za požrtvovanje

(s srebrnimi križci)

Priimek in ime	Čin	Prost. gas. četa	Župa
Arh Valentin	član	Kamna gorica	Radovljica
Ape Alfonz	častni član	Št. Rupert	Krško
Avsec Ferdo	žup. tajnik	Novo mesto	Novo mesto
Bornšek Štefan	član	Gaberje	Celje
Brumen Martin	odd. vodja	Beltinci	Dol. Lendava
Benkovič Ignac	poveljnik	Bogojina	Dol. Lendava
Balažič Ignac	poveljnik	Dol. Bistrica	Dol. Lendava
Berden Štefan	poveljnik	Kobilje	Dol. Lendava
Bedernjak Adolf	predsednik	Sred. Bistrica	Dol. Lendava
Borec Valentin	poveljnik	Homec	Kamnik
Bokalič Mihael	predsednik	Loka pri Mengšu	Kamnik
Bavdeš Franc	predsednik	Št. Vid pri Stični	Litija
Brodnik Jan. ml.	povelj. nam.	Št. Jurij	Ljubljana-okol.
Breceljnik Albin	oddel. vodja	Dravljje	Ljubljana-mesto
Berlič Janko	član	Dravljje	Ljubljana-mesto
Berlič Franc ml.	član	Dravljje	Ljubljana-mesto
Boškovič Ivan	čl. nadz. odb. g. ž.	Smolenja vas	Novo mesto
Bedeck Franc	predsednik	Gaberje	Novo mesto
Bučan Josip	oddel. vodja	Vizmarje	Ljubljana-okol.
Babnik Franc	predsednik	Lipoglav	Ljubljana-okol.

Príimek in ime	Čin	Prost. gas. četa	Župa
Berlajan Andr.	pov. namestnik	Györ	Madžarska
Brajer Franc	oddelni vodja	Ježica	Ljubljana-okol.
Bertič Franc	gasilec	Dobrova	Ljubljana-okol.
Bauman Alojz	predsednik	Podova	Maribor-des. breg
Brezovnik Štefan	poveljnik	Pekre	Maribor-des. breg
Bele Ernest	poveljnik	Novo mesto	Novo mesto
Bogar Ivan	predsednik	Lucova	Murska Sobota
Bukovec Franc	tajnik	Vel. Loka	Novo mesto
Belec Janez	predsednik	Šulinci	Murska Sobota
Bohte Franc	predsednik	Stopiče	Novo mesto
Berke Franc	predsednik	Vaneča	Murska Sobota
Bobnar Ivan	predsednik	Globodol	Novo mesto
Bezjak Jože	predsednik	Bukovci	Ptuj
Bračič Franc	poveljnik	Sv. Vid pri Ptuj	Ptuj
Bračič Josip	povelj. nam.	Sv. Vid pri Ptuj	Ptuj
Belič Franc	član čet. upr.	Ljutomer	Ljutomer
Bombek Ivan	član čet. upr.	Ljutomer	Ljutomer
Bajželj Jože	poveljnik	Stražišče	Kranj
Bobnar Andrej	član	Cerklje	Kranj
Boh Franc	predsednik	Grosuplje	Ljubljana-okol.
Bidovec Janko	oddelni vodja	Kranj	Kranj
Bahar Franc	tajnik	Ljubljana-mesto	Ljubljana-mesto
Cevc Jože	predsednik	Šmartno	Kamnik
Cvitkovič Mirko	član	Tribuče	Črnomelj
Celarc Aleš	član	Dravlj	Ljubljana-mesto
Cestnik Peter	predsednik	Hajdina	Ptuj
Cividini Stane	poveljnik	Gor. Radgona	Ljutomer
Časar Aladar	predsednik	Berkovci	Murska Sobota
Čellak Štefan	poveljnik	Lemerje	Murska Sobota
Čontola Alojzij	blagajnik	Petanjci	Murska Sobota
Činč Štefan	tajnik	Čentiba	Dol. Lendava
Černe Vinko	član	Gorje pri Bledu	Radovljica
Červan Franc	tajnik	Prečna	Novo mesto
Čampelj Karol	tajnik	Hinje	Novo mesto
Čeh Franc	predsednik	Desenci	Ptuj
Dominko Izidor	poveljnik	Sred. Bistrica	Dol. Lendava
Drolc Franc	član	Motnik	Kamnik
Dolinšek Emerik	poveljnik	Ruše	Maribor-des. br.
Dornik Franc	poveljnik	Smolnik	Maribor-des. br.
Detela Ivo	predsednik	Dob	Kamnik
Dogša Jakob	član	Središče ob Dravi	Ptuj
Dittrich Gustav	član uprave	Murska Sobota	Murska Sobota
Denko Jakob	oddelni vodja	Murska Sobota	Murska Sobota
Dani Josip	predsednik	Vadarci	Murska Sobota
Dornik Jože	predsednik	Tržič	Kranj
Eöry Evžen	blagajnik	Hodoš	Murska Sobota
Erce Janez	tajnik	Vodice	Kamnik
Engelman Viktor	član nadz. odb.	Šmartno	Kamnik

(Dalje sledi)

Čaj zoper opekline

Neki indijski zdravnik iz Kalkute poroča o dobrih uspehih pri zdravljenju opeklin in ožgalin s čajnimi obkladki. Njegov predpis se glasi, da je treba za kavino žlico čaja pustiti deset minut v skodeli vrele vode, nato je treba obkladek namočiti v ta izvleček. Obkladek ne snamemo, temveč ga vedno znova pomočimo s čajem, čim se posuši. Na ta način je mogoče ozdraviti celo obsežne opekline tretje stopnje. Učinkovitost snov v čaju bo česlovina.

Kako je nastalo vino

Perzija, ki nam je dala breskev in vrtnico, nam je poklonila bržkone tudi vino. Pripovedka pravi, da je ena izmed žena kralja Jemšeda, tistega, ki je ustanovil Perzepolis, odkrila vino, bila je pa tudi prvi človek, ki se je napila do omame. Izročilo pripoveduje, da so v kraljevih kletih spravili v sode ogromno množino grozdja, da bi ostalo na hladnem. V sodih se je začelo nenadno šumenje in ropotanje, vsi so bili prepričani, da je hudič obsedel grozdje, namenjeno kraljevi mizi, da ga zastupi. Nihče si ni upal blizu. Ena izmed kraljevih žena pa je imela tako hud glavobol, da si je želela smrti, in tako ji je prišlo na um, da bi spila nekaj skrivnostnega strupa, ki so ga bili pripravili zli duhovi. Zavreti vinski sok se je pa izkazal za izborno, sladko zdravilo. Menila je, da je umrla in da se je zbudila v boljše življenje. Pozvala je druge žene k sebi, vse so pokušale sladko

Karol Luckmann, pov. Gasilske čete KID, Jesenice.

Gasilska taktika

I.

UVOD.

Dočim obsega gasilska strategija pripravljalne ukrepe za nastop gasilcev ob nesrečah in nezgodah, obsega gasilska taktika gasilsko borbo in reševanje na kraju nesreče. Gasilska taktika nas uči pravilni način in pravilno tehniko gasilske borbe in reševanja, skratka njihovo pravilno izvedbo na kraju nesreče. Po naše bi torej rekli gasilski taktiki: »Nauk o pravilni izvedbi gasilske borbe in reševanja.«

Kakor beseda strategija je tudi beseda taktika grškega izvora. Pomeni vojaško vodstvo na bojišču in izbiri načina borbe. Pojem taktike od strategije ni ostro ločen, ker segata ta pojma čisto drug v drugega. To je naravna posledica dejstva, da se strategija in taktika v marsičem dopolnjujeta.

Vsaka vrsta orožja, vsaka vojaška panoga ima svojo posebno taktiko, v kateri se vežba vojaštvo dotične panoge. V vojni pa igra najvažnejšo vlogo skupna taktika vseh v armado združenih panog. Slično imajo tudi v gasilstvu poedine panoge svojo posebno taktiko, v kateri se morajo edinice dotične panoge prvenstveno vežbati.

Dočim je gasilska strategija ono široko polje, na katerem se mora odlikovati posebno poveljnik, je gasilska taktika v glavnem stvar vodnikov, rojnikov in gasilcev; ti se morajo po smernicah in načelih gasilske taktike boriti z vsemi razpoložljivimi sredstvi proti ognju, da ga čimprej premagajo. Ravno tako morajo poseči v boj tudi ob vsaki drugi nevarnosti, da jo čimprej odstranijo.

Gasilska taktika sloni na prirodoslovnih dogajanjih, posebno na polju kemije in fizike ter na izkustvih, ki si jih je pridobilo gasilstvo tekom dolgih stoletij. V marsičem se stalno izpopolnjuje ali celo spreminja. Kar je bilo včeraj morda še dobro, zavržemo danes, če se je medtem našel še boljši način ali če se je pojavilo še učinkovitejše sredstvo gasilske borbe.

Gasilska taktika je le tedaj sodobna, če upošteva najnovejša izkustva na gasilskem polju in zadnje tozadevne izsledke znanosti. Vrhutega se

mora posluževati najučinkovitejših sredstev borbe, ki so ji po zaslugi iznajdljivih tehnikov na razpolago.

Pa ne samo to! Vselej moramo taktiko prilagoditi trenutnemu položaju, ki se čisto menja, ker je odvisen od številnih činjenic in zunanjih vplivov, n. pr. vetra. Zato prav za prav ni taktike, ki bi brezpogojno veljala za vse primere. Vendar nam izkustva narekujejo za gotove primere gotovo taktiko. Le-to mora gasilec dobro poznati; seveda pa mora biti dovolj iznajdljiv in duhaprisoten, da tudi v nenavadnih okoliščinah hitro ubere pravilno pot. Takoj si mora ustvariti pravilno sliko o položaju in pravilno mora presojeti vse možnosti napada in obrambe in po tem usmeriti svoje delovanje.

Že pri malem požaru igra taktika, po kateri nastopimo proti ognju, zelo važno vlogo, brezdvomno odločujočo pa pri večjih požarih. Važnost pravilne taktike nam osvetli čisto priprost primer.

Vname se del zavese. Tanka tkanina je ognju kaj lahek plen. Plamen udari hitro kvišku. Hipoma se znajdemo pred vprašanjem, kaj storiti?

Mislimo si, da je mati sama v sobi. Grozno se prestraši, omedli. To je seveda najslabše, kar more v tem slučaju storiti. Ogenj preskoči na drugi del zavese, odtod na stojalo s suhimi cveticami, preko njih na zaveso drugega okna itd. Če se slučajno ne bi vrnil oče, rešil mater in priklical sosede, bi se zadeva mogla žalostno končati.

Drugi primer. V sobi se nahaja oče. Ko izbruhne ogenj, skoči v kuhinjo po vodo. Vrata pusti odprta, s čemer povzroča prepih. V kuhinji natoči vodo in z njo potem poliva ogenj. Parkrat mora po vodo, dokler ognja popolnoma ne zaduši. Po ognju in vodi povročena škoda je precej velika.

In še tretji primer. V sobi se nahaja sinko. Brihten pobič je in tudi srce mu bije na pravem mestu. Ko opazi ogenj ne omedli, niti ne skoči v kuhinjo po vodo. Urno odstrani lahko vnetljive predmete iz neposredne bližine goreče zavese. Goreče dele zavese hitro odtrga in na tleh pomandira ogenj z nogo. Razen uničene zavese ni druge škode!

Že ta preprost primer nam prav živo izpričuje važnost pravilne taktike. Še drugi tudi poučen primer:

Prevrneš gorečo petrolejko, ki se razbije. Po tleh razliti petrolej se vname, ker pri padcu plamen ni ugasnil. Korajžen si, pa hočeš plamen

pijačo, lotila se jih je razbrzdana veselost in celo tiste, ki so se medsebojno sovražile, so se spet spoprijateljile. Držale so se razposajeno za roke in plesale, pa še kralja so pozvale, naj se jim pridruži in se napije čudežnega soka. Odtlej je vino v Perziji neločljivo združeno z ljubeznijo in rožami, z najvišjimi življenjskimi radostmi.

Gospod »Hauptman«

Pred štiridesetimi leti so bili gasilci po spodnjih krajih ob Sotli zelo redka prikazen. Poznali so to organizacijo le trgi, da so laže širili nemškutarijo. Bela vrana med tedanjimi gasilci je bila požarna bramba pri Sv. Petru pod Svetimi gorami, ki je imela slovensko poveljevanje in so bili v njej organizirani zavedni slovenski možje in fantje.

Leta 1903. je obhajala mala župnija Polje ob Sotli izredno slovesnost. Tamošnji dolgoletni, spoštovani ter priljubljeni g. župnik Martin Kragl je obhajal zlatomašniški jubilej, h kateremu se je zbrala domača fara ter večina ljudi iz sosednjih župnij. Radi vzdrževanja reda pri tolikih ljudskih množicah je prikorakala gasilska četa iz Sv. Petra, da je napravila špallir za slovesen vhod v cerkev in je tudi v hiši božji skrbela, da niso ljudje hodili drug drugemu po glavah.

Na zlato mašo prihiteli kmečki ljudje so videli tedaj prvič uniformirane gasilce, katerim se niso mogli načuditi. Navaden človek je poznal žandarja, financarja in nekaj uniform vojaštva, da bi pa obstojali soldati s čeladami na glavah in z ličnimi sekiricami ob

pasu — to je bilo preveč za nerazvajeno oko.

Slednjič so nekateri le zvedeli od trških znancev, da gre za navadne »fajerverkarje« in nič drugega!

Med »fajerverkarji« se je zdel najbolj imeniten debelušast ter močan mož, katerega so vsi dobro poznali, saj je bil šentpetrski mesar in gostilničar, kateri se je pisal Drogenik, a so ga klicali vsi za Logarjevega Johana, ker je bil bolj imeniten ter petičen.

Logarjev Johan z najbolj blestečo čelado, s tremi zlatimi zvezdami pod vratom in celo s sabljo ob strani je bil poveljnik. Ako se je on zadril na čudne vojake, so stali vsi kot sveča ravno in so se kretali ter stopali, kakor in kamor je hotel ter zapovedal.

Ženski svet se Johana ni mogel nagledati in ga je občudoval mnogo bolj nego sivolasega zlatomašnika z vsem častiljivim spremstvom.

Radovedne Poljanke so šle v staro Preskarco, pri kateri je kupoval Johan vino ter živino, naj ga pocuka in vpraša, če ni on v tako izredni preobleki prvi ali vsaj drugi za cesarjem.

Preskarca se je osmelila tako daleč, da se je prerinila do Johana ter ga podrezala od strani s prošnjo:

»Johan, povej mi no na uho: ali nisi ti prvi ali pa vsaj drugi za cesarjem?«

Dobrodušni poveljnik je raztegnil obraz v smeh, a ga je zavrl v zavesti svojega visokega položaja in rekel:

»Mica, od mene pa do cesarja je presneto daleč. Jaz sem hauptman te čete, če gori ali ob večjih slovesnostih.«

hitro pomandrat z nogo. Še hitreje pa se ti vname hlačnica. Prestrašen letiš na prosto. Plamen se še bolj razvname in ker vedno šviga kvišku, si kmalu ves v plamenih. V zadnjem trenutku opaziš korito in skočiš vanj. Komaj si si rešil golo življenje.

Če ne bi drugi ljudje pogasili ognja v sobi, bi zgorela hiša, vendar je ogenj povzročil precejšnjo škodo. V drugem primeru ti je obleka uničena, in dobil si nevarne opekline, trpiš hude bolečine: kajti mrzla kopel z opečeno kožo, to niso mačje solze.

Vsekakor moraš pravilno ravnati s petrolejko, da je ne prevrneš! Če pa bi jo po nesreči vendarle prevrnil, ne skušaj z nogo pomandrat na tleh gorečega petroleja! In končno, kar je glavno, če se ti vname obleka, lezi takoj na tla (seveda na drugem koncu sobe, kjer ni požara) in valjaj se po tleh! S tem boš gorečo obleko hitro pogasil.

Tudi ta primer nam živo predočuje potrebo pravilnega taktičnega postopka v takih primerih. Če bežiš na prosto, ko se ti je vnela obleka, ravnaj skrajno nepremišljeno, kajti s tem razpihuješ ogenj in tratiš zelo dragocen čas. Toraj vidimo, da moramo pri nesrečah taktično pravilno postopati. Saj moramo tudi sicer v življenju postopati taktično pravilno, če hočemo doseči uspehe. Ako delamo taktične pogoške, bomo tudi v ugodnih okoliščinah le malo dosegli. Toliko manj opravimo pri ognju, ki se je proti nam razbesnel, če delamo taktične pogoške. Gasilec imej glavo in srce vedno na pravem mestu: **napadaj in brani se vselej taktično pravilno!**

Uspeh napada, obrambe ali reševanja ni odvisen samo od naših prvih, torej strateških ukrepov, temveč često še bolj od taktike, katere se poslužujejo napadalci, branilci ali reševalci. Važno je, da le-ti vselej ohranijo mirno kri. Trenutni položaj morajo hladnokrvno in pravilno presojati in temu primerno morajo kar najodločneje nastopiti. Ni napak, če namestimo v notranjosti orodišča na vidnem mestu velik napis: **»Delaj hladnokrvno, bodi odločen!«**, da nas ob vsakem nastopu opominja na osebne predpogoje za pravilno taktiko.

Poleg osebnih pa moramo izpolnjevati tudi tehnične predpogoje za pravilno taktiko. Ti so: potrebno orodje in oprema ter niuna pravilna izbira in uporaba. Zavest, da razpolagamo s potrebnim orodjem za gasilsko borbo in da umemo z njim

pravilno ravnati, krepiti tudi našo odločnost in borbenost. Le če so izpolnjeni i osebni i tehnični predpogoji za pravilno taktiko, se bomo v vseh okolnostih taktično pravilno vedli in uspešno nastopili.

K osebnim predpogojem za pravilno gasilsko taktiko spada poleg hladnokrvnosti, odločnosti in borbenosti gasilcev tudi temeljito znanje vseh lastnosti in metod sovražnika; dobro moramo poznati tudi njegove slabosti, da ga ravno tam zagrabimo, kjer je najbolj občutljiv. Zato je neobhodno potrebno, da spoznamo tudi prirodozgodne vede, vsaj v kolikor so važne za gasilstvo. Prekorajčili bi okvir tega spisa, če bi se z njimi podrobneje pečali. Le na kratko se bomo dotaknili nekaterih fizikalnih in kemijskih pojavov in dejstev; ki usmerjajo našo taktiko, to pa še tembolj, ker gre za pojave vsakdanjega življenja. O njih gasilci le redkokdaj razmišljajo, zato tudi ne poznajo njihovega odločilnega vpliva na gasilsko taktiko. Ni čuda, če jim je gasilska taktika često povsem neobdelano polje. Temu hočem, kolikor možno, od pomoči s svojimi izvajanj v naslednjih poglavjih.

Teorija gorenja in gašenja je razložena po vzoru izvrstnih tozadevnih obravnav dr. Meyerja, Weimar, v knjigi: »Technisches Lehrbuch für den Feuerwehrmann«.

II.

TEORIJA GORENJA.

Kaj je gorenje? Gorenje je vsako spajanje s kisikom. Znanost imenuje ta proces tudi oksidacijo. Kisik (oxygenium, O) je kemijska prvina, ki je na zemlji zelo razširjena. Zemeljska površina (t. j. zemeljska skorja, voda in zrak) sestoji po teži na pol iz kisika i. s. pretežno v vezani obliki (n. pr. v vodi in v kamenju). Kisik se namreč s skoraj vsemi kemijskimi prvinami kaj rad spaja. Vsako spajanje s kisikom proizvaja toploto. Tako nam daje gorenje, ki se pri dihanju vrši v naših pljučih, za življenje potrebno toploto. — Pri tej obliki gorenja se ne pojavi plamen.

Pri dihanju in pri drugih naravnih oblikah gorenja se dobiva kisik iz zraka. Zrak, ki nas obdaja, vsebuje namreč: 20 93 prostorninskih odstotkov kisika, 78 03 prostorninskih odstotkov dušika, 0 93 prostorninskih odstotkov argona, 0 03 prostorninskih odstotkov ogljikovega dvokisa in 0 08 prostorninskih odstotkov žlahtnih plinov.

Kakor hitro je slišala ugledna gospodinja, da je Johan hauptman, je vedela z vso svojo kompanijo radovednic, pri čem da je. Hauptmana so poznale najbolj preproste ter zakotne ženske iz narodnih pesmi ter iz pripovedovanj fantov-vojakov. Cesar in hauptman nista bila daleč narazen ter oba sijajno oblečena!

Od dne slovesne zlate maše na Polju, ko so zvedele ženske in tudi videle, da Logarjev Johan ni samo mesar, krčmar in nakupovalec živine, ampak tudi hauptman uniformirane ter s sekiricami oborožene čete, je zavladal z imenom »hauptman« nad vso Obsotlsko dolino.

Kmetje in kmetice niso več govorile:

Vola, tele ali vino sem prodal »Logarjevemu Johanu«, ampak »šentpetrskemu hauptmanu«.

Logar je bil povišan v oči naroda v hauptmana in je veselil tega pomembnega ter močnega naziva do svoje prezgodnje smrti pred prevratom.

J. G.

Prvič in zadnjič se je napil vode

Pred regulacijo Savinje in njenih pritokov je lepo Celje zelo mnogo trpelo radi povodnji, katera ga je doletela večkrat na leto. Mnogokrat se je zgodilo, da se je pojavila voda v mestu nenadoma in v nočeh. V takih zahrbtnih primerih so bili hudo udarjeni revnejši sloji, kateri so prebivali v kletnih stanovanjih. Za primere nočnih in nepredvidenih razlivov Savinje in pritokov so klicali v starih predvojnih časih na pomoč gasilce.

Spominjam se iz dijaških let doživljaja, kako

je zalezla nočna povodenj v kleti izvoščka Kikerja in njegovo močno ženo Lenko. Izvošček je bil pijandura. Ono usodepolno noč, ko se je razpihnila Savinja, je spal in drotal okajen, dokler mu ni začela voda dvigati postelje. Žena se je prebudila prva, a že ni mogla skozi vrata. Pognala se je do zamreženega okna in vpi-
la v noč na pomoč. Krik je zbudil nas študente, ki smo odbrzeli do kolen po vodi po gasilce. Požrtvovalni reševalci so izdrli železno omrežje in so komaj in komaj z vrvjo izvlekli skozi ozko okno debelušasto Lenko.

Ko je bila fijakerica rešena, so jo le začeli nekateri znani gasilci vpraševati, če je njen mož kje na fijakanju, ker se nič ne oglasi iz kleti.

Na to vprašanje se je uprla babnila z rokama v bok, pogledala posmehljivo radovedneže in menila prostodušno:

»Gospodje, pustite pijano mrho še malo v kleti, da se bo vsaj enkrat v življenju nalokal vode.«

Reševalci niso bili iste brezbriznosti z ženo pijanca in so začeli klicati skozi okno v klet, iz katere ni bilo nobenega odziva.

Enega gasilca so navezali na vrv in se je stisnil z lučjo skozi okno v klet. Skromno pohištvo je premetavala voda po prostoru in obe postelji sta bili prazni. Fijakerja je predramila mokrota, ustrašil se je nenadnega položaja in se je prekotatil z ležišča v vodo ter utonil radi malomarnosti lastne žene. Moževa smrt pa je le presunila baburo, da si je začela pul'ti lase in vpiti nad gasilci, kakor da bi bili oni zanemarili rešitev.

Dušik pri procesu dihanja ni važen in je za nas iz kemijsko-fiziološkega vidika povsem brezpredmeten. Telo ga ne more uporabiti. — Dušik samo razredči.

Naše telo je sestavljeno iz neštetih majhnih celic. Kolikor organov imamo, toliko je vrst celic. Celice poedinih vrst imajo svojo posebno obliko, pa tudi svojo posebno nalogo. Pljučne celice n. pr. prevzemajo iz vdihanega zraka kisik, ga vsrkajo in ga oddajajo krvi. Tudi kri sestoji iz samih celic, ki plavajo v krvni sirotki. Kadar se srce širi, vsesa vase kri. Nato jo, ko se skrči, z veliko silo izbrizgne iz sebe. Najprej jo potiska v glavno odvodnico, odtod v žile odvodnice, te pa vodijo s kisikom nasičeno kri, odnosno rdeča krvna telesa v vse celice našega telesa.

Vsaka celica potrebuje za svoje življenje kisik, odnosno toploto. Slednjo proizvaja, ko odvzame rdečim krvnim telescem njihov tovor, namreč kisik. Pri tem kemijskem procesu nastane v celicah kot eden zadnjih produktov gorenja ogljikov dvokis. Ker ga telo ne more rabiti, ga prevzamejo rdeča krvna telesa, ki so oddala svoj kisik, in ga odnesejo po drugi poti, namreč po žilah dovodnicah, k srcu in odtod po pljučni odvodnici v pljuča. Končno odda kri odvišni ogljikov dvokis pljučnim celicam, ki ga izpustijo pri izdihavanju v zrak. Tako dovajajo krvna telesa vsem celicam našega telesa, našim živcem in mišicam vedno novo življenjsko moč. Obenem neprestano odstranjujejo iz telesa porabljene snovi i. s. v obliki ogljikovega dvokisa. Zrak, ki ga izdihavamo, vsebuje 4—6 % ogljikovega dvokisa. Skupno z njim izdihavamo dušik in tudi kisik, v kolikor ni bil porabljen.

Dovajanje kisika v kri in odvajanje ogljikovega dvokisa iz krvi se vrši v naših pljučih neprestano in se ne sme motiti. Če pljučnim in preko njih ostalim celicam telesa ne dovajamo dovolj kisika, ne proizvajajo dovolj toplote in telo postaja vedno hladneje. — Ob pomanjkanju kisika se pojavlja najprej nezavest in končno smrt radi zadušitve. Ta nevarnost obstoja, čim pade količina kisika v mešanici zraka pod 10 %. Enaka nevarnost obstoja, če je zrak prenasičen z ogljikovim dvokisom. Ako pa se vdihava zrak, ki je sicer brez ogljikovega dvokisa, toda ne vsebuje dovolj kisika, torej zgolj zrak, ki je prenasičen z dušikom, se pojavlja nezavest z halucinatoričnimi prividi in končno smrt.

Dočim kisikovi plini krvna telesa očistijo ogljikovega dvokisa, drugi plini to čiščenje lahko otežkočujejo ali celo preprečujejo. Nekateri vdiha-vani plini se v naših pljučih celo spajajo s krvnimi telesci in jih uničujejo. Potem ni več prenašalcev, ki dovajajo celicam našega telesa neobhodno po-trebni kisik. Tak nevaren sovražnik krvi je n. pr. ogljikov monoksid, ki se lahko tvori povsod tam, kjer ogenj v zaprtih prostorih (torej tudi v pečeh) ne dobiva dovolj kisika.

Poleg gorenja v naših pljučih in celicah našega telesa nas zanima predvsem ogenj, ena izmed ostalih oblik gorenja. Kaj je prav za prav ogenj?

Ogenj je istočasni pojav toplote in svetlobe ob spajanju trdnih ali tekočih teles, odnosno plinov s kisikom. Ogenj je za človeka v dvojnem oziru zelo važen: lahko mu je zelo koristen, če pa izgubi oblast nad njim, mu povzroča mnogo škode.

Kaj je potrebno za nastanek ognja? Za nasta-nek ognja so potrebni:

- a) predvsem gorljiva snov,
- b) gotova najmanjša količina kisika,
- c) gotova najnižja toplota.

Gotova najnižja toplota je istovetna z vneti-šcem dotične gorljive snovi. **Vnetišče je ona stop-nja toplote, pri kateri se snov sama, oziroma plini, ki jih proizvaja, sami od sebe vžgo.** Za nastanek ognja je torej potrebno, da toplota naraste in do-seže vnetišče dotične gorljive snovi, ki se nato sama od sebe vžge.

Različne snovi imajo različna vnetišča. Po-znamo pa tudi snovi, ki se praktično ne vžgo. O njih pravimo, da so negorljive. Pri takih snoveh nas predvsem zanima, ali slabo prevajajo toploto in če pod vplivom toplote obdrže svojo trdnost. V tem primeru nam lahko služijo kot sredstvo ali pripomoček pri gasilski borbi.

Gorljive snovi delimo glede na hitrost gore-nja na

- a) lahko gorljive,
- b) težko gorljive.

Hitrost gorenja je v glavnem odvisna od tega, ali se hitro ali počasi spajajo s kisikom iz zraka, je pa odvisna tudi od raznih drugih činjenic, n. pr. od količine kisika v zraku, ki obdaja snov in od kisika, ki ga vsebuje tvarina sama. Če prižgemo meter dolgo trsko na spodnjem koncu, zgori v do-ločenem času. Ravno tako dolg trak papirja zgori mnogo hitreje, filmski trak še hitreje. Slednji se-

Reševalno moštvo je prezrlo krivične očitke, le eden je zabrusil vpijoči ženski:

»Viš, Lenka, tvoj se je enkrat v življenju napil vode, in še to mu je bilo v smrt!« J. G.

Oh, ta bolha!

Gasilske veselice rade rodijo kaj bolj izrednega. Kar bom beležil v nasled-njem, se je zgodilo v mirnih časih v hudo za-grizenem nemškutarskem trgu na Slovenskem Šta-jerskem. Tedaj so bili trški gasilci najbolj za-grizeni priganjači za po-nemčevanje ter svojega slovenskega materinega jezika niti govoriti niso marali.

Da pa ne bom plesal po nepotrebnem okrog vre-lega lonca predvojnega nemškutarenja, povem kar naravnost, da so imeli z nemškutarijo prešinjeni gasilci v trgu pod Celjem veliko veselico, na kate-ro so bila povabljena tu-di slovenska dekleta in žene iz okolice radi bolj sveže in prijetne zabave. Na veselici so bili prav veseli pri godbi, plesu in seve obilni pijači. Vino je razvezalo nemškutar-jem jezike, da so za-kramljali s plesalkami v mili slovenščini. S časom se je pretvorila prvotno strogo nemškutarska za-bava v slovensko rajanje, ki je pa močno razhudlo gospoda poveljnika. Dal si je duška v psóvkah o »vindišarjih«, a je kljub temu plesal s kmečkimi dekleti in pil, dokler ni v že bolj pozni uri za-spal ob mizi. Ko je naj-bolj vlekel dreto, je sko-čil kvišku, se prijel z obema rokama za glavo in robantil v nemščini:

»Sveta nebesa! Za zno-reti mi je! Strašno mi nekaj bobna po desnem

ušesu! Praska, buta in bom znorel, če bo to trajalo dalje časa!»

Nenaden obupni krik gospoda poveljnika je na mah zavrl v najboljšem razpoloženju se gibajočo veselico. Večina je bila prepričana, da je strogega gospoda oplazila ponorelost radi preobilice vase zmetanega alkohola. Kap ga ni zadela, ker bi se sicer zgredil.

Nekateri so svetovali obliv z mrzlo vodo. Par gasilcev je steklo po trškega zdravnika. Vse je bilo zbegano, ker se je gospod poveljnik že obdeloval po glavi s pestmi, da bi pregal ali vsaj ublažil neznosno strašilo v ušesih.

Dekle so se že prikazale iz kuhinje s škafi mrzle vode, da ukrotijo pobesnelega, ko je pristopila k njemu stara Pištelačka. Odvedla je ponorelo se obnašajočega na stol, sedla tik nje, se razkrila, odmotala z glave kiti in mu porinila tanki in razkuštrani konec v bobneče uho.

Besneči poveljnik se je hitro umiril. Babnica je potegnila lase iz ušesa in pomolela začudenemu gospodu pred oči konec kite, s katere je skočila čisto navadna — bolha.

Gospod poveljnik je skočil ozdravljen s stola in naznanil številnim zbranim v pravilni slovensčini svoje ozdravljenje z besedami: »Oh, ta ferdamana bolha bi me bila skoraj spravila ob pamet!«

Dogodek je vrnil veselici prejšnjo razigranost. Gospod poveljnik je plesal pozno v noč s staro Pištelačko, s katero se je radi odstranitve bolhe iz ušesa zabaval v materinem — slovenskem jeziku!

J. G.

stoji pač iz snovi, ki se zelo hitro spajajo s kisikom iz zraka.

Hitrost gorenja je odvisna tudi od razmerja že omenjenega vnetišča napram plamenišču. Kaj je plamenišče? **Plamenišče je ona toplota, pri kateri začne snov ali telo izhlapevati gorljive pline.** Neka snov ali neko telo lahko začne izhlapevati pline že pri nizki toploti, ima pa kljub temu lahko visoko vnetišče. Tako ima n. pr. vinski cvet (alkohol) plamenišče pri -15°C , vnetišče pa pri $+518^{\circ}\text{C}$. To pomeni, da začne vinski cvet razvijati gorljive pline že pri -15°C , da se pa ti plini šele pri toploti $+518^{\circ}\text{C}$ sami od sebe vžgo.

Trdne sovi, t. j. telesa, spočetka ne gorijo s plamenom, temveč zgolj žarijo. Šele ko je telo radi žarenja tako segreto, da se razvijajo gorljivi plini, se pokaže tudi plamen. **Plamen kot tak ni nič drugega ko goreč plin.** Snovi, ki razvijajo večjo količino gorljivih plinov, gorijo z velikim plamenom; nekatere tvarine, n. pr. koks in lesno oglje, pa pri gorenju samo tlijo in je plamen komaj viden.

Tudi najbolj gorljivi plini ne morejo goreti, če niso pomešani s kisikom. V notranjosti napolnjenega gazometra bi lahko brez skrbi zažgali vžigalico. Svetilni plin zagori šele nekoliko centimetrov za odprto pipo, ker se šele tam zmeša s kisikom iz zraka.

Kisik je tudi sicer izredno važen, tako n. pr. v poljedelstvu, pri vrenju poljskih pridelkov, pri kaljenju žita, nalaganju sena in gnoja v kupe itd. Tudi vrenje proizvaja toploto. Pri vrenju se vrše kemični procesi, pri katerih se dotične snovi razkrajajo, združujejo, ali pa se pretvarjajo v sorodne si kemične tvarine. Tak proces se n. pr. vrši v zeleno ali mokro spravljenem in v kupu zloženem senu. Le-to se kemično pretvarja; pravimo da gnije, pri čemur razvija toplo paro.

Tako proizvodjanje toplote moremo razložiti, ko vemo, da spravljene rastline še nekoliko časa žive. Pri dihanju sprejemajo rastline, slično kakor živali, kisik in oddajajo ogljikovo kislino. Tudi če ni kisika, oddajajo še nekaj časa ogljikovo kislino, ker dobivajo potrebni kisik iz lastnega staničevja. Tudi v tem primeru se proizvaja toplota. Ker so pri zloženem senu travne rastline močno stlačene, toplota ne more uhajati in se nabere v notranjosti kupa in nevarnost je, da se toplota zviša nad vnetišče rastlinskih snovi, ki se potem same od sebe vžgo.

Samovžig ni samo teoretično, temveč tudi praktično vsekakor možen. Posredni vzrok vsakega ognja je vedno dvig toplote kake snovi, telesa ali tekočine nad njeno vnetišče. Neposredno lahko povzročijo dviganje toplote razni povzročitelji kakor: sončni žarki, kemični procesi, gorenja, vrenja itd., nadalje udarci, trenje, dotik z vročimi, gorečimi ali žarečimi predmeti in končno tudi požigalčeva roka, ki se po zlobnem naklepu poslužuje takega sredstva.

Sončni žarki lahko vžgo tvarine, ki imajo izredno nizko vnetišče. Ako s pomočjo leč zberemo žarke, se poveča njihov učinek, radi česar se te tvarine toliko prej vžgo.

Zanimiv je vžig z vžigalico. Le-ta je iz lesa, torej iz gorljive snovi. Kisik je v zraku, ki nas obdaja, dobiti nam je treba le potrebno toploto. To storimo s trenjem. Žveplena ali fosforna glavica na vžigalici nam zgolj olajša proizvodnjo toplote. Sicer bi jo morali proizvajati z drgnjenjem lesene palčice ob drug predmet, po dokaj zamudnem receptu naših prapradedov.

Iz »gorenja«, t. j. iz spajanja kakega telesa s kisikom, nastane »zgorevanje s plamenom«, čim je toplota dotičnega telesa dosegla njegovo vnetišče.

Ni vselej potrebno proizvajati toplote posebej. Lahko dovajamo gorljivemu predmetu tudi že razpoložljivo toploto, n. pr. če vžigalico približamo žarečemu železu.

Pri samovžigu ne vpliva tuja toplota in pride do zgorevanja radi toplote, ki jo proizvaja gorljiva snov sama. To vidimo na primer pri premoğu, ki je lahko gorljiva snov. Pri kosu premoğa je površina, ki jo obdaja kisik iz zraka, tako majhna, da se toplota bistveno ne more zvišati. Premoğ se le počasi spaja s kisikom, pri čemur razpada. Če razbijemo tak kos premoğa v več delov, pride hkrati dokaj večja površina v dotiko s kisikom iz zraka. V enakem času se proizvaja toliko več toplote. Iz tega sledi, da dosežemo tem več toplote, čim manjši so delci premoğa, ker pride tako rekoč vsa količina premoğa hkrati v dotiko s kisikom iz zraka. Pri tem se proizvaja toliko toplote, da lahko pride do tlenja premoğa. Če je dovolj kisika, premoğ koncem koncev zagori in zgoreva s plamenom.

Telo ali tvarina je nagnjena k samovžigu tem bolj, čim bolj pridejo poedini delci telesa hkrati v dotik s kisikom zraka. Pri vskladščanju velikih količin slabega rjavega premoğa ali briket-

Naše protiletalsko topništvo

Top 80 mm M. 28 — je popolnoma novo orožje, napravljeno posebno za streljanje proti najnovejšim letalom velike brzine. Top je opremljen z najnovejšimi merilnimi pripravami in je opremljen z raznimi pripomočki za določanje elementov in usposobljen tudi za streljanje ponoči. Ta top je najmočnejše orožje proti sovražnemu letalstvu in njegov najnevarnejši nasprotnik, ker strelja v največje višine.

Protiletalska tova 75 mm in 76.5 mm M. 39 — sta motorizirana, to se pravi, da jih prevažajo na motornih vozilih, in tudi elektrificirana za prenos elementov, ki so podlaga točnemu streljanju. Ta dva topa nista samo za obrambo proti letalom v gotovih krajih važna, ampak tudi za obrambo edinic pri pohodih. Oba topa predstavljata najbolj dovršeno protiletalsko orožje in sta zelo nevarna nasprotnika sovražnim letalom.

Protiletalski topovi lahko streljajo na sovražna letala le v višine nad 1300 m in služijo le tako zvani »visoki brambi«. Za streljanje proti letalom, ki letijo nižje ko 1300 m, ozir. za tako zvano »nizko brambo« imamo **protiletalske strojnice 15 mm**, ki so zelo močno in uspešno orožje za streljanje v višino do 1500 m. Te strojnice se uporabljajo tudi proti lahkim bojnim vozovom (tankom) in oklopnim avtomobilom, zato se v mnogih primerih dodeljujejo pehotnim edincam. (»Narodna odbrana«, št. 1/1940.)

Vojno letalstvo in letalci

Vojno letalstvo je vojska, ki napada iz zraka cilje na zemlji in ki se bori s sovražnim letalstvom.

Vojno letalstvo se v glavnem deli na:

operativno letalstvo (zračna armada), ki podvzema samostojne akcije v zraku;

letalstvo, ki sodeluje s suhozemsko vojsko in

letalstvo za sodelovanje z mornarico.

Operativno letalstvo, ki lahko vodi ofenzivno in defenzivno vojsko v zraku, se uporablja:

a) bombarderji za ofenzivno vojno v zraku, posebno za napade na vse vrste ciljev.

Bombardersko letalstvo ima dvo- in trimotorna letala, ki letijo po 400 do 500 km na uro, ki so močno oborožena in ki so sposobna izvršiti vse naloge napada proti sovražniku, proti njegovim edinicam, utrdbam, prometnim napravam, tovarnam in skladiščem. Ta letala lahko napadejo sovražno letalstvo na zemlji, sovražne ladje ter važne kraje in mesta. Ta letala lahko napadajo in se branijo ne samo proti sovražnim letalom v zraku, ampak tudi proti napadom iz zemlje.

Bombardersko letalstvo ozir. njegovi uspehi niso odvisni od sovražnikovih iniciativ; ako se pravilno uporabljajo, lahko svoje naloge v najugodnejšem trenutku in z najmanjšimi žrtvami izvršijo. Zato imajo bombarderska letala opazovalce, ki skrbijo, da se sovražni cilji v primeren trenutku in pravilno napadejo.

Bombarderska letala se po svojih svojstvih ne

nega grahovca pride prej ali slej do samovžiga. Nevarnost samovžiga je tem večja, v kolikor višje kupe se vskladiščijo, ker toplota toliko težje uhaja iz notranjosti kupov. Morebitna mokrota le pospešuje samovžig, ker se voda razkraja v vodik in kisik.

Slišali smo že, da je ogenj istočasni pojav toplote in luči ob spajanju trdih ali tekočih teles, odnosno plinov s kisikom iz zraka.

Kaj pa je požar?

Požar je ogenj, ki povzroča nezaželjeno škodo.

Ogenj, odn. požar, se nam pokaže v različnih oblikah, in sicer:

a) **kot žarenje**, ako tvarina ob naraščanju toplote ne razvija plinov (n. pr. pri železu);

b) **kot plamen**, ako razvija tvarina ob naraščanju toplote gorljive pline (n. pr. pri lesu in petroleju);

c) **kot tlenje**, ako tvarina ni kompaktna in pridejo nje delci v dotik s kisikom iz zraka (n. pr. pri kupu lesnega oglja);

č) **kot eksplozija**, ako se hkrati vnamejo vsi delci tvarine, pri čemur se hipno razvijajo večje količine plinov, odnosno pare.

Po tvarinah, zgradbah ali njih delih, ki jih uničuje požar, ga imenujemo požar olja, slame, požar gledališča, sobni požar, požar ostrejša itd.

Z ozirom na obseg pa razlikujemo male, srednje in velike požare ter velepožare. Mali požar je požar prve razvojne stopnje, torej požar kmalu po nastanku, ki ga lahko pogasimo s sredstvi za gašenje v prvi sili (s škafom vode, aparatom za ročno gašenje in slično). Srednji požar je požar druge razvojne stopnje, t. j. že nekoliko razširjen mali požar. Tega s prej naštetimi sredstvi ne moremo več pogasiti, temveč moramo potrebno vodo za gašenje dovajati po cevi. Velik požar pa je požar ene večje ali več manjših zgradb, pri katerem moramo dovajati vodo za gašenje z večimi cevovodi. Če pa požar zajame večji del vasi ali več zgradb trga ali mesta, odnosno večje tovarne, potem govorimo o velepožaru.

Običajno imenujemo požar le škodljivo zgorevanje s plamenom. Druga redkejša oblika zgorevanja je eksplozija. Preden o nji razpravljamo, se moramo seznaniti z butajočim plamenom.

Kaj je butajoči plamen?

Butajoči plamen je na pol zgorevanje, na pol eksplozija. Butajoči plamen nastane, če odpihuje preprih ali zračni tlak vroče gorljive pline z mesta, kjer je ogenj. Pod vplivom vročine oddajajo goreče snovi gorljive pline. Če je v zraku dovolj kisika, ti plini sproti zgorevajo. Tedaj opazamo plamen. Če pa zgoreva snov v zaprtem prostoru in je pri tem izčrpala razpoložljivi kisik, gorljivi plini ne morejo več zgorevati kot odprt plamen. Radi naraščajoče vročine oddajajo goreče snovi vedno večje množine gorljivih plinov. V zaprtem prostoru se tvorijo ne samo gosti dimi, temveč tudi nadpritisk. Če se potem okno ali vrata nepazljivo odpro, odpihuje nadpritisk gorljive pline skozi dotično odprtino. Ko naletijo na svež zrak, se naglo spajajo s kisikom zraka, pri čemur zgorevajo z velikim svetlim plamenom, ki ga imenujemo butajoči plamen ali zubelj. Čim bolj vroči so gorljivi plini, s tem večjo silo se spajajo s kisikom svežega zraka.

Butajoči plamen često nevarno ogroža gasilce, pa tudi druge osebe, ker seže lahko tudi v prostore, ki so dokaj oddaljeni od požarišča. Lahko pa seže tudi na prosto. Plamen hipoma tako rekoč obližne večji prostor, kjer zaneti ogenj in poškoduje osebe. Pred butajočim plamenom se najbolje zaščitiš, če se hitro vržeš na tla, in si predvsem pokriješ oči. Pri požaru v zaprtem podstrešju butajoči plamen zelo rad udarja po stopnišču navzdol, ako se nenadno odpro vrata in si gorljivi plini še niso našli izhoda skozi streho. Tudi če se zruši objekt, lahko nastane butajoči plamen.

Kaj je eksplozija?

Eksplozija je hipno zgorevanje izredno lahko gorljive snovi, pri čemur se na mah razvijajo velike količine plinov. Eksplozija je vsekakor najnevarnejša oblika zgorevanja. Vzrok eksplozij je ali toplota, ki se tvori pri kemičnih razkrajanjih, ali toplota, ki se tvori pri udaru, trenju ali ob dotiku s toplim predmetom, odnosno toplo tvarino. Eksplozija učinkuje ob hudem poku z mehaničnimi dejstvi. Ta nastanejo radi raztezanja plinov ali pare, ki naglo poveča svojo prostornino.

Razstreliva sama nas toliko ne zanimajo, ker je požar v splošnem posledica eksplozije, ne narobe. Učinek sodobnih razstreliv je tako hud, da zajame vse v bližini vskladiščena razstreliva. Te-

razlikujejo mnogo od letal za daljna poizvedovanja — strategijska poizvedovanja, zato se lahko uporabljajo tudi kot poizvedovalna letala, posebno če je treba zbrati podatke o ciljih, ki jih naj napadejo lastni bombniki.

Za uspešno uporabo bombarderskih letal je treba čimveč dobro urejenih letališč, na katerih lahko težka bombarderska letala manevrirajo. Samo ono letalstvo, ki ima dovolj letališč in ki lahko radi tega svoje postojanke čim večkrat menja, ne bo izpostavljeno v preveliki meri sovražnim napadom. Tudi slabše letalstvo, ki ima več letališč, se bo moglo uspešno braniti proti močnejšemu sovražniku.

b) Za defenzivno vojno (brambo) v zraku nam služi lovsko in bombardersko letalstvo.

Lovsko letalstvo je namenjeno izključno brambbi. Ono je sposobno za napade proti ciljem v zraku, to je za napade sovražnih letal. Samo v izjemnih primerih in v posebno ugodnih prilikah se lahko lovsko letalstvo uporablja tudi proti edincam na zemlji.

Lovsko letalstvo ima eno in dvomotorna letala, ki razvijajo brzino 500—600 km na uro in so zelo dobro oborožena za borbo v zraku. Ta letala lahko napadajo sovražnikova letala v zraku in vodijo samostojne borbe. Vendar je obseg dejstva lovskih letal relativno zelo majhen, ker ne morejo ostati dolgo v zraku in se zato ne morejo uporabljati globlje v sovražnikovi deleži, ozir. za preganjanje sovražnikovih letal v večje daljave. Lovska letala mo-

rajo zato sovražnika čimprej opaziti, da preprečijo njegov napad.

Uporaba lovskega letalstva v zračnih borbah ni odvisna od naše volje ali želje, ampak je odvisna od tega, če sovražnik napada, ozir. v kolikor se sovražnik uspešno ali neuspešno brani. Z radi tega je potrebno, da je vse delo, ki je v zvezi z lovskim letalstvom, v vojni zelo dobro vodeno. Uspeh bo imelo samo ono lovsko letalstvo, ki je odlično organizirano, da lahko v danih primerih pravočasno prepreči sovražnikovo letalom polete in napade nad našo zemljo.

Delovanje lovskega letalstva je posebno oteženo radi tega, ker sovražna bombarderska letala napadajo mnogo važnih ciljev, ki jih je treba braniti. V zraku samem ima sovražnik popolno svobodo za svoj razmah, za izbiro cilja, potov ter tudi časa in načina za napad, zato je bramba važnih ciljev zelo težka. Iz teh razlogov lovsko letalstvo brani le najvažnejše lastne cilje, in ga ni mogoče razdeliti na mnogo krajev, da se ne bi moč lovskega letalstva tako razbila.

Lovsko letalstvo lahko brani gotove cilje tako, da stalno patrolira v zraku ali pa napade sovražnika po dobljenih obvestilih o gibanju sovražnih letal.

Stalno patroliranje lovskega letal v zraku ima dvojen namen: izslediti sovražnika in izsledenega sovražnika napasti.

Glede izsleditve sovražnih letal je delo nekoliko olajšano, ker je mogoče lovsko letalo voditi z zemlje ali iz zraka. Vodstvo lovskega letal v zraku se vrši s pomočjo

kom požara potem običajno ni večje nevarnosti novih eksplozij. Vrh tega je vžig pri večini razstreliv mogoč le s hipnim izdatnim povečanjem toplote.

Večje je naše zanimanje za gorljive tekočine in pline, ki pod gotovimi okoliščinami lahko eksplodirajo. Ker spadajo med vsakodnevne potrebščine obrti, industrije, trgovine in hišnega gospodinjstva in ob pravilnem ravnanju niso nevarne, postane človek napram njim sčasoma brezbrizen. Ravno ta brezbriznost je pa lahko izvor hudih nesreč.

Tekočine same ne gorijo, temveč le njihovi hlapi in plini. Najnevarnejše so one tekočine, ki imajo nizko plamenišče, ki torej izhlapevajo že pri nizki toploti količino lahko vnetljivih plinov. Če hočemo doseči gorenje tekočine, jo moramo z vžigalico toliko segreti, da izhlapeva na segretem mestu gorljive hlapa ali pline. Ti se spajajo s kisikom zraka, pri čemur zgorevajo s plamenom. Ta plamen zopet segreje spodaj se nahajajočo tekočino, tako da vedno znova izhlapeva gorljive hlapa in pline. Pravimo, da tekočina gori.

Možno je, da izhlapevajo gorljivi hlapi ali plini dalj časa, ne da bi se vžgali, niti da bi se vžgala njihova mešanica z zrakom. To se n. pr. dogaja, če svetilni plin neopaženo uhaja iz plinovoda. Če pride ta mešanica plina potem v dotiko z odprtim ognjem, iskro, žarečim ogorkom ali slično, pride do hipnega zgorevanja, eksplozije, pri čemur se razvija silna vročina. Učinek eksplozije mešanice plina in zraka je lahko izredno hud. Slična eksplozija svetilnega plina je n. pr. l. 1927. v Berlinu naravnost raztrgala nekoliko večnadstropnih hiš.

Povedali smo že, da je plamenišče ona toplota, pri kateri začne snov ali telo izhlapevati gorljive pline. Ni pa rečeno, da pri doseženem plamenišču nastane tudi eksplozija. Tedaj nastane le nevarnost eksplozije mešanice plina in zraka; čim nižje je plamenišče tekočine, tem nevarnejša je tekočina sama.

Z ozirom na plamenišče vrstimo snovi v tri nevarnostne razrede:

I. nevarnostni razred: mineralna olja, ki imajo plamenišče pod $+21^{\circ}\text{C}$, torej so spričo naše klime vedno več ali manj nevarna (sem štejemo n. pr. bencin in bencol, ki imata plamenišče pri -15°C in različne njune mešanice);

II. nevarnostni razred: mineralna olja, ki imajo plamenište med $+21^{\circ}\text{C}$ do $+55^{\circ}\text{C}$, torej pri katerih je potreben že močen vpliv sonca ali drugega toplotnega izvora (n. pr. svetilni in kurilni petroleji);

III. nevarnostni razred: mineralna olja, ki imajo plamenište nad $+55^{\circ}\text{C}$, pri katerih obstoja nevarnost prav za prav le v slučaju požara (sem spadajo vsa težka olja, n. pr. Diesellovo motorno olje, ki ima plamenište pri $+180^{\circ}\text{C}$).

Slično kakor mineralna olja vrstimo v nevarnostne razrede tudi druge tekočine, ki razvijajo gorljive pline.

Če izteka bencin ali slično mineralno olje, ki ima plamenište pri -15°C , obstoja potemtakem vselej nevarnost eksplozije, ker v naših krajih v splošnem nimamo hujšega mraza kakor -15°C . Nevarnost je toliko večja, ker so hlapi bencina in bencola sorazmerno težki in ne uhajajo zlahka v zrak.

Zato je strogo prepovedano vstopiti z odprto lučjo v garaže, odnosno v skladišča kakih mineralnih olj. Brezpogojno je tudi opustiti kajenje v njih. Isto velja za kemične čistilnice, tvornice lakov, drogerije itd. Seveda morajo to upoštevati tudi gasilci. Skladišča takih tekočin bi morala biti popolnoma na samem, da v primeru požara lahko zgorijo, ne da bi se mogel ogenj razširiti tudi na okolico. Gašenje z vodo je največkrat brezuspešno, ker splava goreča tekočina na površje. Curek vode jo lahko prenaša na drugo mesto, kjer zaneti nov požar.

Dočim obstoja nevarnost eksplozije pri gorljivih tekočinah šele od trenutka, ko se segrejejo do plamenišča, obstoja ta nevarnost pri gorljivih plinih vedno. Ako obstoja najmanjša domneva, da je uhajal gorljivi plin, se dotičnemu mestu ne smemo približati z odprto lučjo.

Preprečiti pa moramo tudi vsak dotik z odprtim ognjem, z morebitnimi iskrami, žarečimi ogorki in slično. V zaplinitvenih prostorih tudi ne smemo vključiti električne razsvetljave, ker se pri stikalu lahko tvorijo iskre.

Najobičajnejši gorljivi plini so:

svetilni plin, ki se uporablja v gospodinjstvih s plinskimi štedilniki;

acetilen, ki se uporablja za razsvetljavo, pri napravah za avtogensko rezanje, varjenje itd.;

vodik, ki je zelo lahek in se uporablja za polnjenje zrakoplovov.

radiotelefonijske, in sicer ali z določenega kraja na zemlji ali iz drugega letala v zraku.

Ko je lovsko letalo sovražnika izsledilo, izvrši napad, kakor je pač za njega najbolj ugodno in kakor je to mogoče z ozirom na lastnosti letala samega.

Navedli smo, da je bombardersko letalstvo izrazito napadalno orožje v zračni vojni, vendar se lahko tudi to letalstvo zelo koristno uporablja v brambi. Ako bi se namreč omejili na brambo samo z lovskimi letali, bi prepustili sovražniku iniciativo in bi nas ta mogel napadati, kakor bi pač za njega bilo najbolj ugodno in uspešno. S primernim postopkom bi mogel sovražnik tako razbiti naše brambne edince in bi se mogel po vrnitvi v domači kraj zopet v miru pripraviti na nadaljne napade. Če pa imamo bombardersko letalstvo tudi za brambo, bo sovražniku otežkočeno njegovo napadanje. Bombardersko letalstvo lahko napada sovražnikova letališča, bencinska skladišča in skladišča za strelivo, tovarne za letala in motorje ter lahko tako zmanjša napadalno sposobnost nasprotnikovega letalstva. Z uničenjem navedenih ciljev se omeji možnost sovražnih napadov. Z uničenjem letal na letališčih in letališč samih se pa neposredno onemogoči nastopanje sovražnikovih letal. Iz vsega tega se jasno vidi, da lahko bombardersko letalstvo zelo dobro služi tudi brambi, če se pravilno uporablja.

V državah, ki imajo maloštevilno letalstvo, je lahko ravno bombardersko letalstvo usodnega pomena, če se pravilno

uporabi: Če se njegove sposobnosti do kraja izrabljajo, če je pripravljenih zadosti letališč, na katerih lahko ta letala manevrirajo in če se ogibamo napadom sovražnih letal ter sovražnemu letalstvu tudi z napadi povzročamo čim več škoda.

Iz vsega povedanega vidimo, da je bombardersko letalstvo napadalno-brambno orožje, lovsko letalstvo pa samo brambno. Organizaciji obojega je treba posvetiti čimveč, o pažnjo, posebno pa še organizaciji bombarderskega letalstva.

Letalstvo, ki sodeluje s suhozemsko vojsko, ima nalogo, da s stalnim ogledovanjem in opazovanjem nudi poveljstvu brambe in napada potrebne podatke o razporedu in delu sovražnih edinic in ustanov na bojišču in sploh v vojni, pa tudi podatke o delu, razporedu in kraju namestitve lastnih edinic. Poleg povedanega lahko to letalstvo sodeluje tudi pri napadih na sovražne edince na zemlji.

(Dalje sledi)

Vsi navedeni plini so lažji od zraka in kaj hitro uhajajo, če skrbimo za potrebno zračenje. Preprih vselej zmanjšuje nevarnost eksplozij, ki je v zaprtih prostorih toliko večja in ima tam tudi najhujši učinek.

Predpogoj za vsako eksplozijo je mešanica gorljivega plina z zrakom. Gorljive tekočine razvijajo gorljive pline šele tedaj, če so se segrele do plamenišča in če se vrhu tega spajajo s kisikom zraka. **Brez kisika ni gorenja, ni zgorevanja in tudi ne eksplozije!**

Eksplozija pa ne nastane pri vsaki poljubni mešanici plina in zraka, temveč mora biti med zrakom in plinom gotovo razmerje.

Ako mešamo n. pr. 1 prostorninski del plina z 99 deli zraka, 2 prostorninska dela plina z 98 deli zraka, 3 prostorninske dele plina z 97 deli zraka itd., bomo ugotovili, da eksplodira ta mešanica šele tedaj, ko doseže gotov odstotek in da izgubi mešanica zopet to lastnost, če je prekoračen gotov višji odstotek. Svetilni plin n. pr. eksplodira le, če je v 100 prostorninskih delih mešanice najmanj 8, a največ 19 prostorninskih delov plina. Če je manj ko 8 delov plina, mešanica ne eksplodira, če pa je več ko 19 delov, tudi ne. Te številke imenujemo eksplozijske meje dotičnega plina. Jasno je, da je nevarnejši oni plin, ki ima večjo razliko med spodnjo in zgornjo eksplozijsko mejo.

(Dalje sledi)

GASILSKA KNJIŽNICA:

Vadnik za redovne vaje, Samarijan, Stavbarstvo, Gozdni požari, Strategija, Reševanje iz vode. Vse knjige po 5 din dobite pri Gasilski nabavljalni zadruzi, Ljubljana, Tyrševa 19.

GASILECI!

*Če mesto ognja Ti včasih gasiš žejo,
pazi na zdravje in vedi to,
da voda zdravilna in najboljša je ta,
ki srca rdeča kot znak ima!*

*Če pa bolan si — starost se pojavi,
le RADENSKO ZDRAVILIŠČE čisto Te ozdravi!*

SAMARIJANSKO DELO

Pravilnik gasilskih samarijanskih odsekov v področju gasilske zajednice v Ljubljani

1.

V smislu določil čl. 16. pravil gasilske službe se osnuje pri Gasilski zajednici, vsaki gasilski župi in vsaki četi samarijanski odsek.

2.

Namen samarijanskega dela v gasilstvu je, organizirati ga v sodelovanju s sorodnimi vsenarodnimi organizacijami do čim višje stopnje pripravljenosti in usposobljenosti izkazovanja nesebičnih dejanj, ljubezni do bližnjega v primeru nesreč, nenadnih obolenj, epidemij, elementarnih nesreč, socialnih potreb in vojne.

3.

Samarijanski odsek zajednice sestavlja pod vodstvom zdravnika 10 članov, od katerih mora biti 5 gasilskih zdravnikov, vsaj 1 pa zastopnica gasilskih samarijank.

Dolžnost odseka je organizirati in voditi samarijansko delo in izobrazbo v svojem področju. Dajati mora starešinstvu iniciativne predloge, skrbeti za enotnost dela, nabaviti primeren propagandni in sanitetni material, skrbeti za denarna sredstva in voditi evidenco.

Odsek se mora sestajati najmanj trikrat na leto; za izvršitev tekočih del se lahko izvoli in pooblasti eksekutiva vsaj treh članov, ki bivajo na sedežu zajednice.

4.

Samarijanski odsek gasilske župe pod vodstvom zdravnika mora imeti najmanj šest članov, od teh eno zastopnico gasilskih samarijank. V področju župe opravlja dolžnosti kakor samarijanski odsek zajednice v svojem področju.

5.

Samarijanski odsek čete sestavlja praviloma zdravnik, vodja prevoznega in bolničarskega oddelka, gospodar in voditeljica samarijank.

6.

Načelstvo samarijanskega odseka vodi vse notranje posle odseka, izdaja v svojem čisto strokovnem področju ustne in pismene naloge ter je odgovoren za red in strokovni napredek odseka.

7.

Vse važnejše zadeve, ki se tičejo čete, se pretresajo na sejah uprave, ki sklepa po predlogu samarijanskega odseka o potrebnih ukrepih. O vseh nužnih odredbah, ki jih izda samarijanski odsek v svojem področju iz lastnega nagiba, pa so važnega značaja in se tičejo vse čete, je treba naknadno poročati upravnemu odboru, ki je upravičen sklep potrditi, izpremeniti, oziroma razveljaviti.

8.

Odseku načeluje praviloma zdravnik. Njemu so podrejeni vodnik bolničarskega in prevoznega oddelka, gospodar in voditeljica samarijank. Ako četa še nima zdravnika, oziroma v njegovi odsotnosti, vodi delo samarijanskega odseka vodnik bolničarskega oddelka.

Odsekova oddelka se delita na roje, oziroma podroje.

V rojih bolničarskega oddelka morata biti praviloma vsaj po dva gasilca, ostali člani so lahko žene gasilca-samarijana.

Člani prevoznega roja so praviloma gasilci.

9.

Dolžnosti vseh članov samarijanskega odseka so v bistvu zapopadene v samarijanski zaobljubi.

V podrobnem delu se mora vsak član, oziroma članica, točno ravnati po navodilih pročelnika, vodje oddelka, roja, ozir. polroja.

10.

Najstrožje je prepovedano:

- a) kritizirati delo odsekovih funkcionarjev,
- b) delo službujočega zdravnika,
- c) izdajati komur koli kake informacije o stanju ponesrečenih, ozir. bolnih.

Vsako osebo, ki bi zahtevala kake informacije, je napotiti naravnost k službujočemu zdravniku ali pa funkcionarju odseka.

11.

V času vršenja poslov se je treba vesti samarijanskemu delu primerno dostojno. Razgovarjanje, ozir. zabava z bolniki ali občinstvom ni dovoljeno. Kajenje ali uživanje alkoholnih pijač, zlasti pa vedenje, ki more žaliti čut sramežljivosti, je strogo prepovedano. Brez izrecnega dovoljenja se ne sme zapustiti svojega mesta.

12.

Dolžnost voditeljice samarijank, ki naj bo ugledna, neoporečna in energična žena, je skrb za dobro, fino in spoštovanje vzbujajoče ponašanje samarijank, njih delo in osebno opremo.

Brezpogojno se mora paziti predvsem na popolno moralno neoporečnost sodelujočih žena.

13.

Gospodar skrbi za brezhibno opremo s sanitetnim materialom, vodi predpisano materialno knjigo, v kateri točno zabeležuje vrsto in količino izdanega materiala ter ime prejemnika. Koncem leta se mora točno izkazati prejem, oddaja in količina preostalega materiala.

14.

Za vsak dan službe se vodi točen zapisnik, ki naj vsebuje:

- a) dan službe,
- b) ime vodilnega funkcionarja, ozir. zdravnika, ki je vršil službo,
- c) vrsta službe (požar, povodenj, epidemija, nesreča itd.),
- č) ime oseb, ki jim je bila nudena prva pomoč in vrsta prve pomoči,

- d) diagnoza,
- e) porabljen material,
- f) kraj, kamor je bil ponesrečeni, oziroma bolni oddan.

15.

Vsaka gasilska četa mora imeti:

- a) vsaj 1 predpisano, oziroma enakovredno ročno torbico za prvo pomoč,
- b) predpisani zaboj za prvo pomoč z materialom, ki se pelje na kraj intervencije (velike čete),
- c) predpisano omarico z materialom za prvo pomoč, ki se nahaja v četinih prostorih.

16.

Gasilska zajednica preskrbi potrebno število zabojčkov, ki bi vsebovali ves poučni in propagandni material, slike, obveze itd., ki so potrebne pri pouku v samarijanskih tečajih. Ti zabojčki morajo biti lahko prenosni ter bi se pošiljali četam po vrstnem redu njih prijav. Zabojček se mora vrniti, oziroma poslati na odrejeno mesto po preteku treh tednov.

17.

Gasilska zajednica priskrbi denarna sredstva za honorar predavateljem v tečajih in to za vsako župo za en tečaj letno. Honorar praviloma ne presega vsoto 20 din za uro. Če to, kjer naj se vrši samarijanski tečaj, določi na poziv zajednice gasilska župa po lokalni potrebi.

18.

Želeti je, da se izvrši v področju vsake župe več tečajev, ako jih župa more financirati, oziroma ako odpade zahteva po honorarju.

Prva pomoč proti bojnimstrupom

Pod imenom »bojni strupi« razumemo kemične snovi, ki se uporabljajo kot napadalno sredstvo na vojake in ljudstvo sovražnika. Uporabljajo se v obliki plina, pare, drobnih kapljic ali pa majhnih drobcev (prahu). Na ta način se zastrupijo zrak, zemljišča, živila in bojna oprema.

Po njihovem delovanju na naš organizem delimo bojne strupe lahko na pet vrst:

a) **Zadušljivci** dražijo naše organe za dihanje, izzivajo močan kašelj in dušenje. Zaradi močnega razdraženja sluznic v organih za dihanje (v nosu, grlu, sapniku in pljučih) ter radi poškodb v pljučnih mehurčkih samih lahko povzročajo tudi hitro smrt.

b) **Mehurjevci** napadejo kožo (tudi skozi obleko), oči in organe za dihanje. Ti strupi ustvarjajo na koži rdečilo in opekline (mehurje, podobne onim pri navadnih opeklinah po ognju, vreli vodi ali pari). Na očeh povzročajo oteklino vek in veznic. V dihalnih organih uničijo sluznico, delujejo pa razen tega tudi na srce, živce, prebavila itd.

Ti strupi so najnevarnejši, ker je njihovo delovanje zahrbtno. Pri vdihavanju zastrupljenega zraka, pri dotiku z zastrupljenim ozemljem, raznimi predmeti in stvarmi se pojavijo prvi znaki zastrupljenja šele 3 do

12 ur pozneje. V začetku sploh ničesar ne opazimo. Ti strupi delujejo zelo dolgo, celo po par mesecev, ker izhlapevajo zelo počasi (vrelische imajo pri 217° C). Posebno grlo je zelo občutljivo za te strupe. Hrana in voda, ki je prišla v dotiko s temi strupi, ni več za rabo ne za ljudi in ne za živino.

c) Solzivci dražijo očesno veznico, izzivajo močno solzenje in onemogočajo gledanje za gotov čas. Njihovo delovanje je kratkotrajno, draženje na očesni veznici in solzenje prenehata hitro in samo od sebe. Smrti ti strupi navadno ne povzročajo.

d) Kihavci dražijo nosno sluznico, izzivajo kihanje in draženje v grlu, bolečine v nosu ter solzenje. Tudi ti strupi delujejo le kratko časa, vsi pojavi zastrupljenja izginejo sami po sebi prav kmalu. Važno pa je vedeti, da ti strupi prodirajo skozi filtre navadnih mask, t. j. skozi filter, ki nima protiarzinskega dela.

Če je zastrupljena s kihavci hrana, se ta ne sme več uporabljati, ker so kihavci arzenove spojine, ki povzročajo zaužite močno zastrupljenje, celo smrt. Isto velja za vodo.

e) Pravi strupi, ki pri vdihavanju skozi organe za dihanje preidejo naravnost v kri, katera jih potem raznese po vsem telesu. Ovirajo telesne stanice in rdeča krvna telesa pri njihovem rednem delu. V to grupo spadata dva zelo nevarna strupa: cijanovodikova kislina (diši po mandeljnih) ter ogljikov monoksid (brez barve in duha). Prvi deluje na stanice, drugi na kri. Če je zrak močno zastrupljen, povzročata ta dva strupa smrt že po nekaj vdihih.

Bojni strupi so navadno težji kot zrak (izvzemši cijanovodikovo kislino in ogljikov monoksid, ki sta lažja), zato ostanejo na površini zemlje, posebno radi se nabirajo na dnu dolin, jarkov, jam, v kletih, podzemeljskih zakloniščih, to se pravi tam, kjer ni prepiha. Pri napadu z bojnimi strupi se je torej treba izogibati predvsem takih mest.

V gozdovih, visoki travi, žitu, razvalinah itd. se posamezni bojni strupi zadržujejo posebno dolgo (predvsem mehurjevci). Zato je nevarno iti preko takega ozemlja brez maske na obrazu in brez zaščitne obleke.

Dež, močan veter in sonce zmanjšajo koncentracijo bojnih strupov zelo hitro. Zato se v takih okolištinah tudi ne morejo uporabljati. V mrazu je delovanje strupov tudi zmanjšano, ker manj izhlapevajo.

Prva pomoč pri poškodbah s strupi

1. Pri zadušljivcih

Z zadušljivci zastrupljeni se spoznajo v glavnem po tem, da močno in neprekinjeno kašljajo, da so telesno zelo oslabljeni in težko dihaajo, da se jim na obrazu pozna utrujenost, strah, obraz jim je bled in modrikast; pri močnejše zastrupljenih se pojavijo na ustih pene.

Prva pomoč obstoja v sledečem: zastrupljenega odnesemo čimprej iz zastrupljenega ozračja, ovratnik itd. mu odpnemo. Če zastrupljeni ni imel časa, da bi si bil nataknil masko in se še vedno nahaja v strupenem ozračju, mu jo takoj natakne. Zadržati jo mora na sebi, dokler ga ne prenesemo na čisti zrak.

Pri transportu mora bolnik na nosilnici ležati popolnoma mirno in negibno. Ogrniti ga moramo dobro z odejami, okoli njega položimo stekle-

nice z vročo vodo, termoforje in podobno. Tako ga prenesemo v ambulantno ali reševalno postajo, kjer mu bo zdravnik nudil prvo pomoč (puščanje krvi, dovajanje kisika, injekcije itd.). Transport se mora vršiti oprezno, brez hujšega tresenja, katero bi moglo izzvati le poslabšanje bolnikovega stanja.

Umetno dihanje pri zastrupljenih z zadušljivci ne pride v poštev, ker je v tem primeru le škodljivo.

2. Pri mehurjevcih

Osebe, ki so prišle v dotiko z mehurjevci, pri katerih pa se še niso pojavili prvi znaki bolezni, je treba čimprej odvesti v ambulantno ali reševalno postajo, da se jim lahko takoj nudi prva pomoč, ki obstoja v toplih kopelih z milom pod prho, čiščenju obleke in perila v desinfekcijskem aparatu, izpiranju sluznic oči, nosa, žrela z 2,5% raztopino natrijevega bikarbonata (sode bikarbone).

Prvi znaki bolezni so: grlo je razdraženo, glas je hripav; obleka ima poseben duh po iperitu (podobno česnu ali gorčici); oči so vnete, veznica je rdeča in močno srbi; bolniku postane slabo, začne bruhati.

Pozneje nastopi taka slika bolezni: veke so tako zelo nabrekle, da onemogočajo gledanje; glas je hripav, bolnik komaj govori; na koži nastopajo opekline raznih vrst; bolniki postajajo zaspani in ravnodušni proti vsemu, kar se dogaja okrog njih.

Prva pomoč. Take osebe treba predvsem hitro odvesti v reševalno postajo. Tam jim ostrižejo lase, morajo se kopati v topli vodi z milom. Kjer je koža rdeča, jo je treba namazati s 4% raztopino kalijevega permanganata. Sluznice oči, nosa, žrela in grla z 2,5% raztopino sode bikarbone. Obleka in perilo se čisti in, če je mogoče, zamenja z novo. Nato sledi evakuacija v bolnišnico.

Maska ostane na obrazu vse do prihoda v reševalno postajo. Tam slečemo obleko prav oprezno. Obleko je treba sleči, ker iz nje neprestano izhlapeva iperit. Če vreme dovoljuje, je treba vsaj vrhnje dele obleke takoj odstraniti. Če najdemo po obrazu in ostali koži madeže in kapljice iperita, moramo iste prav nalahko pobrisati s kosčkom vate, staničevine ali s kako čisto krpico. Nato umijemo ta mesta s toplo vodo in milom. Ostale dele telesa (n. pr. roke) čistimo s suhim klorovim apnom v prahu. Večje kapljice iperita seveda predhodno popijemo z vato. Če nimamo pri rokah suhega klorovega apna, uporabimo vodo in milo.

Pri kopanju moramo paziti, da rdečih mest na koži ne pritiskamo preveč, ker bi potem na teh mestih lahko nastali mehurji. Na to moramo misliti tudi pri prevozu bolnikov na vozovih.

3. Pri solzivcih

Znaki bolezni: oči se močno solzijo, bolniki imajo občutek, kot bi imeli oči polne peska; bolnik ne more gledati v luč; oči so rdeče, sluznica nekoliko otekla.

Prva pomoč. Take osebe je treba čimprej odstraniti iz strupenega ozračja in odvesti v rešilno postajo. Mnogokrat kaka posebna pomoč niti ni potrebna, ker izzivajo solzivci nadraženje veznic in solzenje, ki

dostikrat preneha samo od sebe po par minutah. Če so oči močnejše nadražene, jih izperemo z 2% raztopino borove vode ali 14⁰/₁₀₀ raztopino slane vode. Kake masti v oči ni treba dajati.

Če obstoja nadraženje grla in sapnika, se stanje zboljša z vdihavanjem pare z dodatkom eukaliptola ali gomenola.

V večini primerov zdravljenje v bolnišnici ne bo potrebno.

4. Pri kihavcih

Znaki bolezni: bolnik kiha močno in brez prestanka; iz nosa teče obilna sluz, iz ust se cedi slina; oči in grlo pečejo; bolniku postaja slabo, bruha.

Prva pomoč. Take osebe je treba čimprej odstraniti iz zastrupljenega ozračja. Mnogokrat kaka posebna pomoč ni potrebna, ker je draženje nosne sluznice navadno le prehodnega značaja. Če so znaki bolezni močnejši, namažemo sluznico nosa z 2% raztopino kokaina v glicerinu. Navadno ni potrebno zdravljenje v bolnišnici, razen v primerih, pri katerih je prišel strup v prebavila (po zastrupljeni vodi ali hrani). Tedaj se pojavljajo splošni znaki zastrupljenja.

5. Pri pravih strupih

A. Ogljikov monoksid

Znaki bolezni: osebe, ki so zastrupljene z ogljikovim monoksidom le v manjši meri, so kakor pijane, imajo živordeč obraz, krvave oči; boli jih glava, v ušesih jim šumi, pred očmi se jim dela megla. Če je zastrupljenje močnejše, omedlijo bolniki, dihanje postane površno ter se končno ustavi popolnoma.

Prva pomoč. Zastrupljenega odnesemo čimprej na svež zrak ter ga oprostimo vseh delov obleke, ki bi lahko ovirali obtok krvi. Položimo ga na tla. Če ne diha več, začnemo takoj z umetnim dihanjem. Po obrazu in prsih ga poškopimo z mrzlo vodo. Predel srca masiramo čvrsto z ritmičnimi udarci s pestjo. Čim začne dihati ali še med umetnim dihanjem mu dovajamo k ustom in nosu ali čist kisik (iz bombe) ali zmes kisika s 3—5% ogljikove kisline. Pokrijemo ga dobro z odejami in ga segrejemo s termoforji. Potem ga prenesemo hitro v reševalno postajo, kjer mu bo dal zdravnik kisika, injekcije za ojačanje srca itd. Transport se vrši leže na nosilnici.

B. Cijanovodikova kislina

Delovanje tega strupa je zelo hitro. Če je zrak močno zastrupljen, nastopi smrt že po nekaj minutah.

Znaki zastrupljenja: v grlu nastane močno draženje, v senčih in tilniku silne bolečine. Pred očmi nastane tema, bolnik omedli in pade na tla.

Prva pomoč. Zastrupljenega treba takoj odstraniti iz strupenega ozračja. Če je dihanje oslabiljeno ali je celo nehalo, je treba takoj začeti z umetnim dihanjem; po obrazu in prsih ga poškopimo z mrzlo vodo, na tilnik vlivamo mrzlo vodo v močnem curku. Srce masiramo. Dovajamo kisik ali zmes kisika z ogljikovo kislino. Nato ga prenesemo v ambulantno, kjer mu bo zdravnik nudil nadaljnjo pomoč.

Mladi gasilci - na pomoč!

S to prvo številko novega letnika smo uvrstili v naš strokovni list tudi stalni kotichek za naše mlade gasilce. V tem koticčku se bomo pogovarjali, kramljali in dopisovali mi, ki smo mladi in ki je v nas mlada moč, nova neugnana sila; mi, ki bomo nekoč steber in hrbtnica slovenskega gasilstva. Danes, ko to pričenjamo, nas je še malo, pa vendar je naš nastop na veličastnem in nepozabnem II. jugoslovanskem kongresu v Ljubljani pokazal, da smo tu, da smo svojim velikim tovarišem potrebni, kakor je potrebna hrana telesu. Ni nas še mnogo — okoli tisoč se nas je zbralo, malih vitezov ljubezni do bližnjega, da stopamo po stopinjah naših velikih prednikov. V prvem letu prvi tisoč. Da, tisoč slovenskih mladeničev je že priseglo na zastavo sv. Florijana; tisoč nas je, ki smo v svojih mladih srcih obljubili služiti svojemu milemu in dragemu slovenskemu narodu; tisoč nas je že, ki bomo branili svoje rodne hiše, svoje brate in sestre od vseh nezdod, ki nas tako pogosto in nenadoma zadevajo. Vse svoje mlade in neizčrpne moči hočemo posvetiti lepemu in nesebičnemu delu v dobro svojega bližnjega, v dobro svojega očeta in matere, svojih bratov in sester. S svojim delom bomo služili tudi svoji domovini, ki nas hrani in ohranja in nas bo vse dotlej, dokler je ne bomo pozabili. In ti, mladi slovenski gasilec, da bi jo kdaj pozabil? Ne, nikdar in nikoli! Le pogledjmo okoli sebe, te naše hribe in ravnine, reke in studence, cerkvice bele po gričkih, tihe in skromne hišice, koče in palače, polja in travnike, temne lesove — ali jih boš kdaj pozabil? Ne, nikdar in nikoli! Hodiš po pokopališčih, krasni spomeniki padlim junakom jih krasi, — ali veš od kdaj in zakaj? Ali veš, da so vsi ti in še tisoči drugih prelili svojo srčno kri zate, da si in smeš biti Slovenec? Ali morda veš, kako so le-ti hrepeneli po tem, kar imaš ti danes, moj dragi mladi tovariš gasilec? Ali moreš vedeti, kaj je to svoboda? Uživaš jo; kaj pa je nesvoboda, ne veš. Bog daj, da bi nikdar ne vedel! Vse boš storil v svoji neomajni ljubezni do te, s krvjo napojene grude, da bo ostala svobodna, da boš srečen lahko legel v grob k svojim dragim.

Vsega tega in še marsikaj drugega te bo učil ta kotichek, ki je namenjen tebi, mladi slovenski gasilec. Pripravljaj te bo ta kotichek, da postaneš vreden in ponosen slovenski fant, korenjaški mož, ki boš stal ko hrast in lahko ključoval vsem viharjem. Ta kotichek te bo pripravljaj, da boš z uspehom služil v veliki gasilski armadi. Ta naloga je težka, pa častna! Zato se s ponosom, ne glede na vse zbadljive besede svojih tovarišev, zavedaj, da služiš sam sebi in svojemu bližnjemu! Vidiš, vse te resne stvari se bomo pogovarjali. No, ne samo resne, tudi kaj veselega bo vmes. Zastavljali si bomo vprašanja, odgovarjali nanja in brali svoje in svojih sestavke. Hočemo spoznati vse kraje, kjer živite; vsi smo radovedni, kako in kaj delate, kako se pripravljate na svoj vzvišeni poklic. Zato pa, mladi gasilci, korajžo in pero v roke, pa mi pišite o vsem, kar mislite, da bi zanimalo še koga drugega! Vse to bom zbral in objavil v našem koticčku. Kar brez strahu stopite na plan! Naj zve ves svet, da vi mladi niste kar tako, da tudi nekaj znate in veste. Samo za vas mlade je ta kotichek,

zato ga s pridom uporabljajte! Lepe sestavke bomo tudi nagradili. Reševalcem ugank in križank bo tudi vsepravični žreb naklonil kaj lepega.

Tako, vidite, pričeli smo. Bog daj, da bi ta kotiček rodil obilen sad!

Za prihodnjo številko vam dam majhno nalogo. Mnogo Vas je bilo na kongresu v Ljubljani in vse silno zanima, kako ste se za ta kongres pripravljali, kako potovali, kaj ste vse doživeli in druge zanimivosti. Napišite vse te svoje vtise in pošljite v pismo do 15. januarja na naslov: Gasilska zajednica dravske banovine v Ljubljani, Tyrševa cesta 29/II, na mladinski odsek. Najlepši sestavek bomo v prihodnji številki objavili. Za nagrado bo pa pisec objavljenega članka dobil naš novi gasilski »Vadnik«.

Vsi mladi gasilci se vsekakor zbirate na kake sestanke ali predavanja. Ne pozabite takrat prebrati tudi ta kotiček in kar je še drugega pomembnega v našem strokovnem glasilu.

Dragi gasilski striček!

Pri naši vaji sem zvedel, da dobi prihodnja številka »Gasilca« kotiček, in sicer za mlade gasilce. Ojunačil sem se in pošiljam Vam v ta namen sledeče vrstice:

Zelo sem bil v zadregi z naslovom. Enkrat sem že hotel napisati »kotiček striček«, pa sem se takoj spomnil, da to ne bo prav, ker mi gasilci, pa naj so to stari ali mladi, pač ne slišimo v »kotiček«. »Spoštovani tovariš urednik« zopet ne gre, ker je v letih le prevelika razlika in bom smel to pisati šele takrat, ko bom res že v vrsti velikih gasilcev. Zato se mi je zdelo edino prav, da Vas s prvim pismom pozdravim z naslovom »Dragi gasilski striček«. V kolikor to ne bo prav, upam, da dobim pojasnilo.

V naši četi imamo knjižnico in prav rad se poslužujem lepih mladinskih knjig, katere prebiram z velikim veseljem. Vse to mi pride prav tudi v šoli, kjer dobro napredujem. Omeniti tudi moram, da smo mladi gasilci naše čete nastopili meseca novembra s petimi točkami pri Jadran-skem večeru v Trbovljah. Pri tej priliki je naš mladinski prapor, ki je edini dosedaj v državi prejel spominski trak, ki nosi napis »Trst, 20. julija 1920«, kar pomeni, da je ta dan bil uničen od požara Narodni dom v Trstu. Na tem večeru sem imel tudi jaz deklamacijo »Izgnanec«, katero sem podal koražno in brez napake. Starešina naše župe mi je podaril, ker sem se tako dobro »odrezal«, za novo leto gasilski koledarček s pohvalo in svojim podpisom.

Veliko imam še za povedati, ali se res bojim, da je še to preveč. Če je kaj potrebno črtati ali opiliti, prosim, da to, dragi striček, storiš sam, želja moja je, da priroma to pisemce v kotiček in če se bo

to zgodilo, sem prepričan, da boš prihodnjič imel že takih pisem kar cel koš.

Te prav lepo pozdravlja s krepkim »Na pomoč!«

Bizjak Franc,
mladi gasilec čete Trbovlje-trg.

Dragi Franc!

Vem, da se boš le malo začudil, ko boš dobil svoje pismo že natisnjeno. No, tov. urednik je bil tako velikodušen, da mi je prihranil prostor za objavo. Tvoje pismo me je spravilo v zadrego, ker še res nisem vedel, kako naj se pustim ogovarjati. No, pa si jo kar dobro iztuhtal, zato naj ostane ta naslov, oziroma odgovor, ki si mi ga Ti napisal.

Kako in kaj bomo pisali in učili, lahko bereš iz mojega uvodnika v tem kotičku. Prav lepo je, da čitaš lepe slovenske knjige, saj v njih najdeš toliko koristnega in lepega. V šoli tudi dobro napreduješ — to me veseli, le tako naprej v veselje svojih ljubih staršev in svojih učiteljev, pa tudi v veselje gasilskega strička. Da si pa koražno nastopil na odru, prav rad verjamem, saj si fant od fare, pa bi se strašil deklamacije.

Oni dan sem bil v Ljubljani in iskal koš. Dobil bi lahko velikega ali pa čisto majhnega, a ne vem, kakšnega bom potreboval. Rad bi velikega, rad bi majhnega, to boste pa vi povedali, moji dragi mladi gasilci, ako me boste obsipali s svojim pisanjem.

Za Tvoje lepo pisemce pa Ti podarjam »Gasilca« za leto 1940. Naslov sem že poslal upravi, ki Ti ga bo pošiljala celo leto brezplačno. Pa še drugič kaj!

Lep pozdrav in »Na pomoč!«

Tvoj

gasilski striček.

Način pouka o protiletalski zaščiti

Veda o obrambi in zaščiti pred letalskimi napadi je mlada in se še nahaja v polnem razvoju. Skoraj vsak mesec prinese kake nove izsledke in nova dognanja, posebno pa še meseci sedanje dobe. Šele sedaj prihaja protiletalska zaščita v prakso in šele sedaj se presojajo razna navodila in ukrepi teoretskega značaja z ozirom na njihovo praktično vrednost.

Že po kratkem času trajanja sedanjih razmer po gotovih evropskih državah moremo ugotoviti, da se gotova — prej kot edino pravilna navodila za zračno zaščito — izpreminjajo. Praktična dognanja so pač veljavnejša kot pa še tako znanstveno teoretiziranje. Gotovih panog protiletalske zaščite pa človeštvo do sedaj k sreči sploh še ni spoznalo. Moremo torej s sigurnostjo sklepati, da se bo v bodoče izvršila revizija še kakšnih drugih navodil z različnih področij zračne zaščite.

Zato je dolžnost vseh, ki delujejo v smeri poučevanja prebivalstva in posebnih bonifikacijskih oddelkov, da stalno zasledujejo ves razvoj zračne zaščite po velikih evropskih državah in da upoštevajo vsa resna nova dognanja. Vemo, da je zaščita pred letalskimi napadi kompleks najrazličnejših panog znanosti; v njej pa obstoja še cela vrsta problemov, ki čakajo rešitve in izpopolnitve. Vse osebe torej, ki se udeležujejo v pouku in propagandi zračne zaščite, se morajo čim bolj posluževati najnovejše strokovne literature dežel, v katerih je protiletalska zaščita dobro organizirana in na visoki stopnji. Seveda pa je za praktično delo poučevanja prevzeti le preizkušena in koristna dognanja, katera prihajajo v poštev za naše razmere. Nikakor pa se ne sme ponoviti, da bi se predlagali ali kar sprejemali v uporabo razni ukrepi evropskih velemerov, ki pa za naše kraje in razmeroma prav majhna mesta ne morejo priti v poštev.

Praktične izkušnje domačih in inozemskih šol in tečajev zračne zaščite so pokazale, da mora predavalna snov — če hoče čimbolj ustrezati svojemu namenu — vsebovati neko čisto določeno tvarino. Ta zajema vse najvažnejše panoge pasivne obrambe pred letalskimi napadi ter tako nudi poslušalcu pravilno in objektivno sliko nevarnosti, ki predi zaradi letalskih napadov — istočasno pa tudi navodila in nasvete, kako se je tem napadom izogniti ali pa braniti, oz. zaščititi se pred njimi.

Zato je propagandni pododbor banovinskega odbora za zaščito pred letalskimi napadi pri kraljevski banski upravi v Ljubljani izdal posebno navodilo vsem predavateljem in vsem prirediteljem predavanj o zračni zaščiti, v katerem so navedene točke, katere mora vsebovati katero koli predavanje te vrste.

Omenjena okrožnica, ki regulira tvarino predavanj in tečajev, obenem pa poenostavlja delo predavateljem pri sestavljanju snovi ter usmerja celokupni pouk po enotnih vidikih, se glasi:

»Načrt pouka o zaščiti pred napadi iz zraka

Da bodo predavanja in tečaji o zaščiti pred napadi iz zraka čimbolj praktični in temeljiti, daje kraljevska banska uprava sledeča navodila

banovinskim instruktorjem, vsem drugim predavateljem in krajevnim odborom:

1. Predavanja in tečaji o pasivni obrambi naj obravnavajo vprašanja zaščite pred napadi iz zraka po tehle osnovnih točkah:

I

Uvod

- A. Nevarnost letalskih napadov — Douhetov princip.
- B. Nameni letalskih napadov.
- C. Načini letalskih napadov.

II

Napadalna sredstva

- A. Vrste letal, oborožitev, strelno in odmetno orožje.
- B. Vrste letalskih bomb:
 - a) bakterijske (učinek neznan);
 - b) zažigalne (fosforna, termitska; lastnosti in učinki);
 - c) eksplozivne brizantne (dvoje vrst, različna vžigala s takojšnjim in zapoznelim učinkom, rušilni efekt, efekt drobcev);
 - d) bombe z bojnimi strupi (uporaba, značilnosti in učinki).
- C. Bojni strupi (razdelitev, kemizem, način uporabe, učinki, načini ugotavljanja in uničevanja).

III

Obrambna sredstva

- A. Aktivna obramba:
 - a) Teritorijska obramba z vsemi edinicami po čl. 1 uredbe (opis).
 - b) Opazovanje in obveščanje o nevarnosti napada.
- B. Pasivna obramba = protiletalska zaščita:
 - a) Postopki zakrivanja:
 - 1. zameglitev;
 - 2. maskiranje, gradnja lažnih objektov;
 - 3. zatemnitev.
 - b) Postopki odtegnitve ali evakuacije:
 - 1. oddaljevanje;
 - 2. izseljevanje (problem je še v stadiju proučevanja).
 - c) Postopki zavarovanja:
 - 1. individualna zaščitna sredstva (maske, izolacijski aparat, zaščitne obleke, improvizacije);
 - 2. kolektivna zaščitna sredstva (zasilna, javna in hišna zavetišča — ureditev, potrebščine).
 - d) Postopki bonifikacije:
 - 1. sanitetska služba (prva pomoč pri navadnih poškodbah in pri poškodbah z bojnimi strupi, patologija in terapija);
 - 2. gasilska služba (gašenje zažigalne bombe, hišno gasilstvo, opis in razmestitev potrebščin za gašenje v hiši — ročna črpalka, črpalka z vedrom, gasilna metla, rezervne posode za vodo);
 - 3. kemična služba (ugotavljanje, detekcija, odstranjevanje in uničevanje bojnih strupov, razkuževanje potrebščin in živil);

4. tehnična služba (odstranjevanje ruševin, popravilo cest, poslopij, instalacij itd.).

IV

Ureditev hišne zaščite

- A. Zatemnitev hiše.
B. Organizacija hišnega gasilstva, pripravljenost in oprema za gašenje.
C. Ureditev hišnega zavetišča in oprema v njem (poudariti, naj bo zavetišče udobno!).
D. Potrebščine za naštetu zaščito, za prvo pomoč in za popravljanje nastalih okvar.

V

Navodila, kako naj se prebivalstvo vede ob morebitnem napadu in ob vajah

- a) v domačem poslopju,
b) v javnih poslopih,
c) pešec na prostem,
d) vozila in potniki v njih (pri vsem tem upoštevati dnevni in nočni čas!).

2. Po navedeni razdelitvi snovi naj se vrše vsi poučni tečaji in tudi posamezna predavanja. Če priredi krajevni odbor le eno predavanje in nima na programu še nadaljnjih predavanj, naj predavatelj v tem edinem predavanju predela snov po navedenih točkah, seveda pregledno, da se ne spušča v podrobnosti. Poudari pa naj važnejša vprašanja. Predavatelj naj pokaže, da je uspešna obramba v veliki meri odvisna od sodelovanja vsega prebivalstva. Opozori naj jih na resno nevarnost, ki preti civilnemu prebivalstvu, če bi prišlo do vojne. Upošteva naj inteligenčno stopnjo poslušalcev in krajeve razmere ter potrebe.

3. Pri tečajih naj se navedena snov razdeli na posamezna predavanja, in sicer tem bolj podrobno, čim več časa se za tečaj določi. Vendar naj tudi vsi tečaji ohranijo navedeno razdelitev snovi. Sorazmerno z razpoložljivim časom in morebitnim posebnim namenom tečaja pa naj se posamezna poglavja v navedenem okviru poglobljajo in podrobno razlagajo. Omenjeno razdelitev snovi je treba zato v celoti upoštevati, da udeleženci tečaja ne dobe vtisa, kakor da bi pasivna obramba obstojala n. pr. samo v ugotavljanju in uničevanju bojnih strupov ali samo v prvi pomoči poškodovanih ljudi itd.

Tečaji so po namenu in trajanju različni:

- I. Tečaji A: propagandno-poučni za široke ljudske plasti trajajo do 4 ure in imajo namen dati ljudstvu glavna navodila za protiletalsko zaščito.
II. Tečaji B: poučni za tiste osebe, ki bodo morale svoje delo opravljati tudi v času letalskih napadov, trajajo od 8 do 12 ur, kakor pač zahtevajo potrebe uslužbencev.
III. Tečaji C: strokovni za osebje sanitetskih, gasilskih, kemičnih, tehničnih in morebitnih drugih oddelkov, za zdravnike, za tiste, ki naj poučujejo prebivalstvo itd. Taki tečaji naj trajajo vsaj 12 ur.

IV. Tečaji D: specialni, pri katerih se splošnemu pregledu po namenu in potrebi dodajajo predavanja iz prava, propagande, organizacije, letalstva, meteorologije, gasilstva, aktivne obrambe, tehnike zavetišč in izbranih poglavij zdravilstva, fizike, kemije in živinozdravništva.

4. Snov za predavanje ali tečaj je treba vestno pripraviti. Najbolje je, da ima predavatelj predavanje napisano, in sicer v taki obliki, da lahko vedno vstavlja nove ugotovitve ter navodila in izloča stare, ki jih znanost in praksa zavržeta in nadomeščata z novimi. Tako naj vzdržuje predavatelj aktualnost in praktičnost svojih predavanj na primerni višini.

5. Vsi, ki poučujejo ljudstvo ali sodelujejo pri zaščitnih oddelkih, naj vedno zasledujejo razvoj vede o zaščiti pred napadi iz zraka. Ta veda je kompleks najrazličnejših znanstvenih panog in cela vrsta vprašanj iz te vede še čaka rešitve, izpopolnitve in potrditve v praksi. Zato naj se vsi, ki se pečajo z njeno propagando in proučevanjem, čimbolj poslužujejo najnovejših strokovnih knjig in izdaj iz tistih dežel, kjer je pasivna zaščita na visoki stopnji. Uporabljajo pa naj seveda le preskušena dognanja, ki so primerna za naše razmere.

6. Predavatelji naj gledajo na to, da bodo predavanja in tečaji čim nazornejši. Zato naj se poslužujejo raznih ponazoril, n. pr. slik, tabel iz knjig in revij, diapozitivov, modelov i. p. Krajevni odbori naj si omislijo propagandna in nazorna sredstva. Kjer je mogoče, naj se predavanjem in tečajem pridružijo nazorni poskusi. Tečajem B, C in event. D naj se priključijo tudi praktične vaje.

7. V mestih in večjih krajih, kjer je treba prebivalstvo in osebje posebnih oddelkov natančneje poučiti, naj posamezni predavatelji obdelajo v spredaj navedenem okviru le ono snov, ki je njihovi izobrazbi in poklicu najbližja. Drugo snov po tem splošnem načrtu pa naj prepuste drugim strokovnjakom. Ne more namreč vsak predavatelj v enaki meri zasledovati vseh panog pasivne obrambe, ampak le tisto, za katero ima že poklicno zanimanje. Če se pa tak predavatelj loti splošne razlage o pasivni obrambi, ga njegovo posebno zanimanje zapelje, da na neprimeren način daje prednost svoji specialni stroki. To pa napravi pri poslušalcih vtis, kakor da je samo ta stroka važna in da pasivna obramba zahteva delo le iz te stroke.

Zaradi tega je treba imeti za splošna predavanja in krajše tečaje, ki naj naenkrat razlože vsa vprašanja pasivne zaščite in so potrebna posebno na podeželju, le take predavatelje, ki so izobraženi v vseh glavnih strokah. Nasprotno pa naj se za predavanja in tečaje v mestih uvede sistem tečajne šole, kjer vsak predavatelj predela svojo stroko, ki se z njo posebej bavi in njen napredek posebno budno zasleduje. Toda tudi taka predavanja v tečajni šoli je treba, da se vrste po načrtu, kakor je spredaj naveden. N.

GASILEC izhaja vsakega 20. v mesecu in stane za člane letno 20 din, za čete in župe 25 din, za občine in druga oblastva ter zasebnike pa 30 din. Naročnina za inozemstvo 40 din. Posamezna številka stane 2.50 din. — List izdaja Gasilska zajednica za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Urednik Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, predstavnik Albin Hrovatin.